

SAK

Työmarkkinakatsaus 2 | 2024

Päivitetty 25.11.2024
sivulla 7 olleen virheen vuoksi

Sisällysluettelo

Työmarkkinakatsaus 2/2024	3
Yhteenveto katsauksesta	4
SAK:n näkökulmia	6
Yhteenveto talousennusteista	7
Näkökulma keskusteluun	7

1. TALOUDEN SUHDANNE

Taantuman taittuminen siirtyi jälleen	11
Arvio taantuman syvyydestä on kasvanut	12
Lainamarkkinat epävarmoja suhdanteesta	13
Menosopeutus voi kääntyä itseään vastaan	14
Luottamusindikaattorit yhä pakkasella	15
Kauppa ja teollisuus matala	16
Yhteenveto ja SAK:n kantoja	17

2. TALOUSKASVU

Suomen hintakilpailukyky on hyvällä tasolla	18
Rakennusinvestointien määrä laskee yhä	19
Vaihtotase on löytänyt tasapainoon	20
Uusi väestöennuste ennakoi väestön kasvua	16
Yhteenveto ja SAK:n kantoja	17

3. PALKAT JA OSTOVOIMA

Inflaatio hidastuu ripeästi	23
Korkojen lasku helpottaa velallisia	24
Ostovoima palannut kasvu-uralle	25
Yhteenveto ja SAK:n kantoja	26

4. TYÖMARKKINAT JA TYÖELÄMÄN SUUNTA

Työmarkkinat ovat jatkaneet viilentymistä	27
Osa-aikatyöntekijöiden asema heikkenee	28
100 000 vastentahtoisesti osa-aikatyössä	29
Avoimien työpaikkojen määrä on laskussa	30
Työllisyyden kasvu on pysähtynyt	31
Työllisyys- ja työttömyystilastoja	32
Yhteenveto ja SAK:n kantoja	34

Työmarkkinakatsaus 2/2024

Työmarkkinakatsaus on SAK:n asiantuntijoiden kahdesti vuodessa kokoama talousanalyysi. Katsauksissa seurataan Suomen talouden kehitystä erityisesti työmarkkinoiden näkökulmasta.

Talouden suhdanteet ja kehitys vaikuttavat työntekijöiden arkeen. Se näkyy arjessa esimerkiksi tavaroiden ja palveluiden hinnoissa ja laajemmin katsottuna työllisyydessä sekä tulotasossa.

Avaamme tilannekuvaa eri mittareiden avulla. Katsaukset seuraavat erityisesti bruttokansantuotteen, inflaation, korkojen, vaihtotaseen, investointien, liikevaihtojen, ansio- ja kustannustason sekä työllisyyden ja työttömyyden kehitystä.

Katsaus on tarkoitettu avuksi työelämäkeskusteluun. Se tarjoaa perinteisen talouskeskusteluun avuksi ja rinnalle näkökulmia ja keskustelunavauksia työelämän laadun ja rakenteen näkökulmasta.

Katsaus alkaa yhteenvedolla, jonka jälkeen tässä katsauksessa vaihtuvana kysymyksenä tarkastellaan palkankorotusvaraa käynnistyneissä työehtosopimusneuvotteluissa. Tämän jälkeen tarkasteltavat mittarit on jaettu neljän teeman mukaan: talouden suhdanne, talouskasvu, palkat ja ostovoima, sekä työmarkkinat ja työelämän suunta.

Lisätietoa työmarkkinakatsauksesta

Tatu Knuutila

ekonomisti

p. 0500 753 999

tatu.knuutila@sak.fi

Yhteenveto katsauksesta

Suomen talouden taantuma on ollut muuta Eurooppaa syvempi ja pitkittynyt kerta toisensa jälkeen.

Viimeisimmissä talousennusteissa talouskasvun ja työllisyyden ennusteita päivitettiin jälleen hieman alaspäin. Esimerkiksi korkea korkotaso ja hallituksen leikkaukset ovat heikentäneet kullutusta. Julkisen talouden leikkaukset kuitenkin jatkuvat, mikä voi rasittaa kasvua ja kuluttajien luottamusta. Uhkakuva on jatkuvan leikkaamisen kierre.

Lyhyellä aikavälillä on ulkomailta juontavia riskejä taantuman pitkittymisestä.

Euroopan maista erityisesti Saksan heikko taloudellinen kehitys voi heikentää Suomen vientiä. Myös kansainvälisen politiikan arvaamattomuus on yhä taloudellinen riski.

Käänteestä on kuitenkin merkkejä. Taantuman pohjakosketus näyttäisi jäävän taakse.

Taloukasvun edellytykset ovat Suomessa kohdallaan ja kasvun käynnistyttyä reilut palkankorotukset ovat perusteltuja. Yrityksien taloudellinen tilanne on vakaa ja kilpailukyky on entuudestaan hyvällä tasolla. Korkotason laskun tukee investointeja ja vientituotteiden kysyntää. Myös tuntuvat palkankorotukset tukisivat kotimaisen kulutuksen elpymistä.

Kun kasvu todella käynnistyy, Suomella on hyvät edellytykset menestyä tulevina vuosina.

Suomen hintakilpailukyky on vahva, työvoima vielä edelleen suhteellisen koulutettua ja yhteiskunnan perusta vakaa. Pidemmän aikavälin kasvun edellytyksiä on kuitenkin vahvistettava.

Esimerkiksi koulutukseen ja toivottavan väestökehityksen tukemiseen olisi syytä panostaa ajoissa. Julkiset palvelut ovat tärkeitä osaavan ja hyvinvoivan työvoiman tarjonnan turvaamisessa.

Investointien määrä on ollut laskeva. Investointeja mahdollistavalle politiikalle on tarve.

Poliittisten toimien pitää kuitenkin olla tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia. Esimerkiksi investointituet voivat olla tehoton, mutta julkistaloudelle kallis keino edistää investointeja. Sen sijaan investointien lupamenettelyn nopeuttaminen, ilmasto- ja ympäristövaatimuksista tinkimättä, on perusteltua. Jos investointitukia käytetään, politiikkatoimien fokuksen pitäisi olla EU:n tasolla valtiontukikilpailun kitkemiseksi.

Taantumasta huolimatta palkansaajien ostovoima on palautunut kasvu-uralle, mutta ostovoiman palautumiseen on yhä matkaa.

Ostovoiman palautumista selittää inflaation hidastuminen ja edelliset palkankorotukset. Kuitenkin pienituloisten ostovoima on yhä syvällä kuopassa. Pienituloisilla tuloista vähintään osa tulee sosiaaliturvasta, jota on leikattu rajusti. Poliittiset toimet kasvattavat köyhyyttä, huono-osaisuutta ja eriarvoisuutta poikkeuksellisella tavalla.

Työmarkkinat ovat viilentyneet kuluvan vuoden taantumassa huomattavasti.

Erityisesti osa-aikatyöntekijöiden määrä on laskenut kuluvana vuonna. Sama kehitys voi jatkua myös tulevina vuosina, koska leikkaukset heikentävät osa-aikatyön houkuttelevuutta. Ylipäättään työelämän laatu uhkaa heikentyä, mistä on jo viitteitä SAK:n työelämän laadun mittauksessa.

Työttömyyden taustalta löytyy usein puutteellisen osaamisen ja työkyvyn, syrjinnän, työkokemuksen puutteen tai hoitovastuiden kaltaisia syitä.

Myös työvoiman liikkuvuuden esteet ovat osa sitkeän työttömyyden ongelmaa. Leikkauksiin perustuva työllisyyspolitiikka ei ratkaise tällaisia juurisyytä lainkaan. Pitkittänyt taantuma ja voimakkaat leikkaukset uhkaavat muuntaa osan työttömyydestä rakenteelliseksi.

SAK:n näkökulmia

1.

Talouden suhdanne

- Julkistaloutta pitää kyllä hieman sopeuttaa, mutta ajoitus ja keinot ovat väärät. Pääpainon pitäisi ajoittaa noususuhdanteeseen, ei taantumien keskelle, ja menoleikkausten sijasta pitäisi käyttää veronkorotuksia.
- Julkisen talouden leikkausten varjolla hallitus murentaa hyvinvointivaltiota ja pohjoismaista mallia, joiden tunnusmerkkejä ovat laadukkaat julkiset palvelut, kattava sosiaaliturva ja kollektiiviseen sopimiseen perustuvasta työmarkkinamallista. Näitä yhteiskunnan peruspilareita pitäisi varjella eikä murtaa.
- Hyvinvointivaltio ja Pohjoismainen malli ovat tasanneet suhdanteiden heilahduksia. Hallituksen leikkaukset ja ns. rakenteelliset uudistukset uhkaavat kärjistä suhdanteita jatkossa.

2.

Taloukasvu

- Pidemmällä aikavälillä kasvuun liittyy myös huolia: osaamistaso uhkaa laskea ja väestökehitys on epävarmaa. Hallituksen politiikka ei tue johdonmukaisesti pitkän aikavälin kasvuedellytyksiä.
- Esimerkiksi jatkuvaa oppimista, ammatinvaihtamista ja työvoiman liikkuvuutta pitäisi tukea, ei vaikeuttaa. Koulutus ja osaaminen ovat tuottavuuskasvun perustaa.
- Suomen investointitarpeet ovat kasvavia. Julkista rahoitusta tarvitaan täydentämään rahoitusmarkkinoita, julkisiin investointeihin sekä yksityisen rahan kanavoimiseen.
- Yritystukia on välttämätöntä uudistaa ja karsia. Yritystukien tulisi ohjata nykyistä voimakkaammin talouden uudistumiseen ja investointeihin.
- Myös esimerkiksi kilpailupolitiikkaa pitäisi päivittää antamalla kuluttaja- ja kilpailuviranomaisille laajemmat toimivaltuudet puuttua esimerkiksi arveluttavaan hinnoitteluun ja yrityskauppoihin.

3.

Palkat ja ostovoima

- Ostovoima on lähtenyt kasvuun, mutta matkaa kuopasta on edelleen paljon. Tätä kuoppaa pitäisi kuroa umpeen nopeammin, kuin miltä ennusteiden valossa näyttää.
- Palkansaajien ostovoima on palautunut kasvu-uralle, mutta moni sosiaaliturvan heikennys on jäämässä pysyväksi. Sosiaaliturvan heikennyksiä pitäisi perua, jotta pienituloisten ostovoima ei heikkenisi enää nykyisestä.

4.

Työmarkkinat ja työelämän suunta

- Hallituksen työllisyyspolitiikka tarvitsee kurssin muutosta. Työttömyyden kestävä vähentäminen edellyttää tehokasta aktiivista työllisyyspolitiikkaa.
- Hallituksen leikkaukset ovat heikentäneet osa-aikatyön kannustimia ja jo valmiiksi pienituloisten osa-aikatyötä tekevien toimeentuloa. Työntekijöiden turvaa pitää vahvistaa eikä heikentää.
- Työmarkkinoiden rakenteita pitäisi kehittää yhdessä ja rakentavasti, ei yksipuolisella sanelulla ja repivällä otteella. Työmarkkinoiden ravistelu on riski myös työmarkkinoiden toiminnalle ja taloukasvulle.

Yhteenveto talousennusteista

	Suomen Pankki (16.9.2024)	Valtiovarainministeriö (23.9.2024)	Labore (19.9.2024)	ETLA (17.9.2024)	PTT (17.9.2024)	Keskiarvo	
Työllisyysaste (20–64-vuotiaat)	2023	78,0	77,9	77,9	78,7	73,6*	78,1
	2024	77,0	77,3	76,8	77,1	72,5*	77,1
	2025	77,2	77,7	76,7	77,5	72,8*	77,3
	2026	77,7	78,7	77,4	78,3	--	78,0
Työttömyysaste (15–74-vuotiaat)	2023	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2
	2024	8,3	8,0	8,4	8,0	8,4	8,2
	2025	8,1	7,6	8,5	7,6	8,2	8,0
	2026	7,8	7,2	8,1	7,3	--	7,6
Ansiotason kasvu (nimellinen)	2023	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2
	2024	3,4	2,9	4,0	3,2	3,6	3,4
	2025	2,9	3,4	3,9	3,2	3,8	3,4
	2026	2,6	3,1	4,0	2,7	--	3,1
Bruttokansantuote (kasvuprosentti)	2023	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
	2024	-0,5	-0,2	-0,2	-0,2	-0,4	-0,3
	2025	1,1	1,7	1,7	1,4	1,1	1,4
	2026	1,8	1,5	1,8	1,3	--	1,6
Inflaatio (kuluttajahintaindeksi)	2023	4,3**	6,2	6,2	6,3	6,2	6,2***
	2024	1,1**	1,8	1,9	1,6	2,0	1,8***
	2025	1,8**	1,4	1,9	1,3	2,4	1,8***
	2026	1,6**	1,3	1,7	1,6	--	1,5

Useat itsenäiset tutkimuslaitokset ennustavat talouden kehittymistä. Parhaisiinkin ennusteisiin sisältyy paljon epävarmuutta, ja ennusteita oikaistaan säännöllisesti päivittyvien tilastotietojen pohjalta. Taulukkoon on koottu Suomen Pankin, valtiovarainministeriön sekä kolmen itsenäisen tutkimuslaitoksen keskeisimpiä talousennusteita.

* Ennuste 15–64-vuotiaiden työllisyysasteen ennuste, ei mukana keskiarvossa

** Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin ennuste, ei mukana keskiarvossa

*** Taittovirhe aikaisemmassa versiossa.
Luvut korjattu 25.11.2024

Näkökulma keskusteluun

Taloustilanne työpaikoilla ja palkankorotusvara

Palkansaajien ostovoima romahti vuosina 2021–2023 neljännesvuositarkastelussa pahimmillaan lähes 8 prosenttiyksikköä.

Vuositasollakin romahdus oli syvimmillään yli kuusi prosenttiyksikköä. Edelliset palkankorotukset ja inflaation hidastuminen pysäyttivät ostovoiman laskun ja käänsivät sen kuopasta nousuun. Ostovoima on kuitenkin yhä noin 5 prosenttiyksikköä jäljessä vuoden 2021 tasoa. Kun prosentit muunnetaan euroiksi, pieni- ja keskituloisten ostovoiman romahtamisen vaikutus on saatu laskea sadoissa euroissa. Ostovoiman palautuminen jatkuu tulevina vuosina, mutta odottavan aika on pitkä: ostovoiman palautumiseen kuluisi vielä monta vuotta, jos palkkojen kasvuvauhti vastaisi talousennusteita.

Ostovoiman heikkeneminen ei ole vain työntekijöiden ongelma, vaan myös kansantalous on kärsinyt taantumassa heikentyneestä ostovoimasta.

Odotukset talouskasvun käynnistymisestä ovat siirtyneet kerta toisensa jälkeen. Yksi pitkittyneen taantumän syistä on toistuvasti ollut, ettei kulutus olekaan piristynyt riittävästi. Myös hallituksen leikkaukset ovat heikentäneet ostovoimaa, kuluttajien luottamusta ja kasvun käynnistymistä. Talouskasvun puute on huono asia myös työntekijöille, koska kasvu luo palkankorotusvaraa.

Suomen kilpailukykykin on hyvällä tasolla, eikä siitä pidä kantaa liikaa huolta.

EU-maista vain Irlannissa, Kreikassa ja Kyproksella reaaliset yksikkötyökustannukset

ovat kehittyneet viime vuosina Suomea hitaammin (AMECO tietokanta). Myös muilla kilpailukyvynt mittareilla tulokset ovat vastaavat: Suomessa ansiotasoa on kasvanut kilpailijamaita hitaammin. Tämä on vahvistanut Suomen kilpailukykyä, joten hieman korkeammat korotukset eivät sitä juurikaan heikentäisi. Suomen kilpailukyky riippuu monesta muustakin asiasta kuin työn hinnasta, joten palkkatasoa yli pitää ylikorostaa.

Puolestaan työnantajien tilanne on ollut elinkustannuskriisin aikaan melko vakaa.

Läpi ostovoimakriisin yritysten tuloksenteke säilyi keskimäärin vakaina. SAK selvitti, miten luottamusmiehet näkevät työnantajansa taloudellisen tilanteen. Luottamusmiesten

näkemykset ovat kiinnostavia, koska heillä on tiedonsaantioikeuksia suhteessa työnantajaan sekä työntekijätasolta karttuvaa hiljaista tietoa. Ohessa raportoimme yksityisellä sektorilla työskentelevien vastaajien tuloksia.

Luottamusmiesten vastausten perusteella kaksi kolmesta (65 %) pitää työpaikkansa taloudellista tilannetta tällä hetkellä hyvänä.

Kolmannes (34 %) työnantajista oli vähentänyt vuoden sisällä henkilöstöä, mutta eläköitymisillä on ollut tässä merkittävä osansa. Vakaan taloudellisen tilanteen puolesta puhuu myös se, että lähes kolme neljästä vastaajasta kertoi työnantajansa tehneen voittoa (70 %) edellisessä tilinpäätöksessä. Tappiollisesta tuloksesta raportoi vain pieni osa vastaajista

(15 %). Vastaava kehitys näkyy myös yritysten voittoasteessa (Tilastokeskus), joka on pysynyt viime vuodet 2010-luvun alkua korkeammalla tasolla ja kasvanut viimeisinä kvartaaleina.

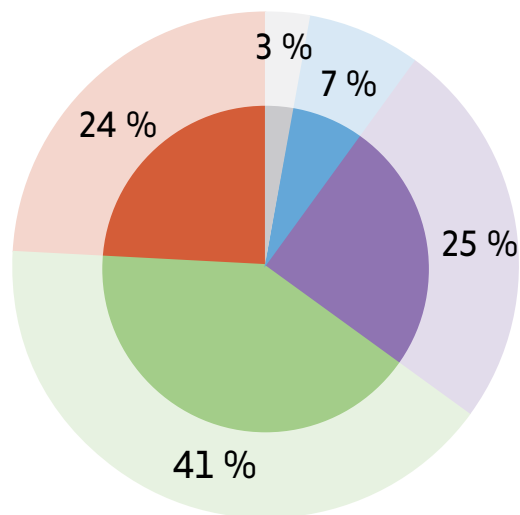
Luottamusmiesten arvioiden perusteella yksityisen sektorin työnantajilla olisi palkanmaksuvaraa reiluihin korotuksiin.

Silti elinkustannuskriisistä huolimatta palkkaliukumia on käytetty hyvin pienessä osassa yrityksiä (14 %). Tieto vahvistaa käsitystä, ettei palkankorotuksia ja ostovoiman palautumista voi jättää paikallisen sopimisen tai liukumien varaan. Tulos vastaa hyvin myös Tilastokeskuksen aineistoista havaittavaa tulosta: ennakkotietojen perusteella liukumien suuruus jäi vuonna 2023 vain 0,25 prosenttiin.

Luottamusmiesten arviot ovat hyvin linjassa eurooppalaisen kehityksen kanssa.

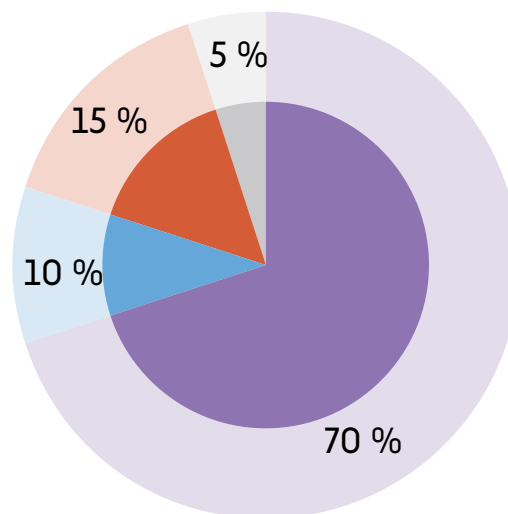
Monissa EU-maissa palkankorotusten taso on ollut keskimäärin Suomea korkeampi. Esimerkiksi Ruotsissa edellisen sopimuskierron 2022–2024 korotukset olivat yhteensä noin 7,4 %, eli enemmän kuin Suomessa. Puolestaan ensi vuoden julkilausuttu tavoite on Ruotsissa noin 4,2 % vuodelle 2024. Vaikka Suomessa nyt nostettaisiin palkkoja hieman muita maita enemmän, tämä lähinnä tasaisi eroa aiempiin vuosiin verrattuna.

Millainen on oman työpaikkanne taloudellinen tilanne tällä hetkellä? (n=741)

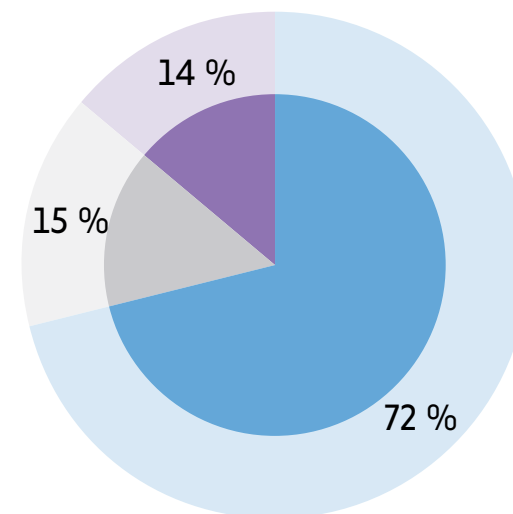
- Hyvin epävarma
- Hieman epävarma
- Jokseenkin vakaa ja turvattu
- Täysin vakaa ja turvattu
- En osaa sanoa

Tekikö työnantajasi liiketoiminta voittoa tai tappiota viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan? (n=741)

- Voitto
- Yrityksen tulos on lähellä nollaa
- Tappiota
- En osaa sanoa

Onko palkkaliukumaa käytetty työpaikallanne viimeisen kahden vuoden aikana? (n=741)

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

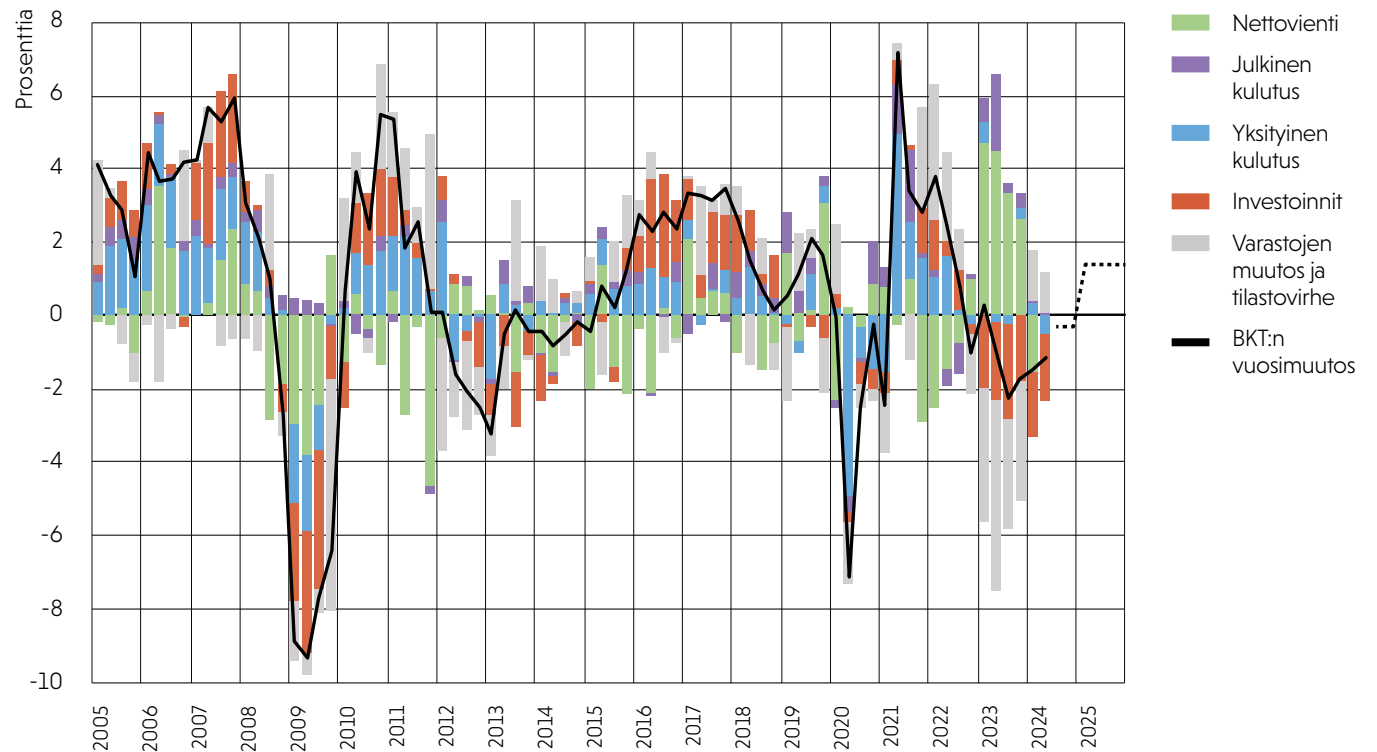
Taantumun taittuminen siirtyi jälleen

- Taantuma on pitkittynyt, mikä näkyy myös talouden ennusteissa: bruttokansantuotteen* kasvun paluuta odotetaan kuluvan vuoden sijasta vasta ensi vuonna.
- Käynnistyvä kasvu luo palkanmaksuvaraa työmarkkinoille. Samalla ostovoiman parantaminen tukee kasvun käynnistymistä.
- Vaikka talouskasvu käynnistyisi ensi vuonna odotetusti, työllisyyden kasvu ja työttömyyden lasku tulee todennäköisesti viiveellä.
- Hallituksen voimakas sopeutus on heikentänyt suhdannetta ja on uhka kasvun käynnistymiselle myös ensi vuonna. Myös vientimarkkinoiden veto on hieman heikentynyt, kasvuille haitallisia yllätyksiä voi tulla myös ulkomailta.

*) Bruttokansantuote (BKT) mittaa kotimaisen tuotoksen arvoa eli talouskasvua. BKT on tärkein talouden suorituskyvyn mittari ja sillä on tiivis yhteys muihin talouden ja hyvinvoinnin mittareihin. BKT ei kasva tasaisesti, vaan sen kehitys jakautuu noususuhdanteisiin ja laskusuhdanteisiin.

BKT:n vuosimuutos ja kokonaiskysynnän erät

(Tilastokeskus & kasvuennuste)

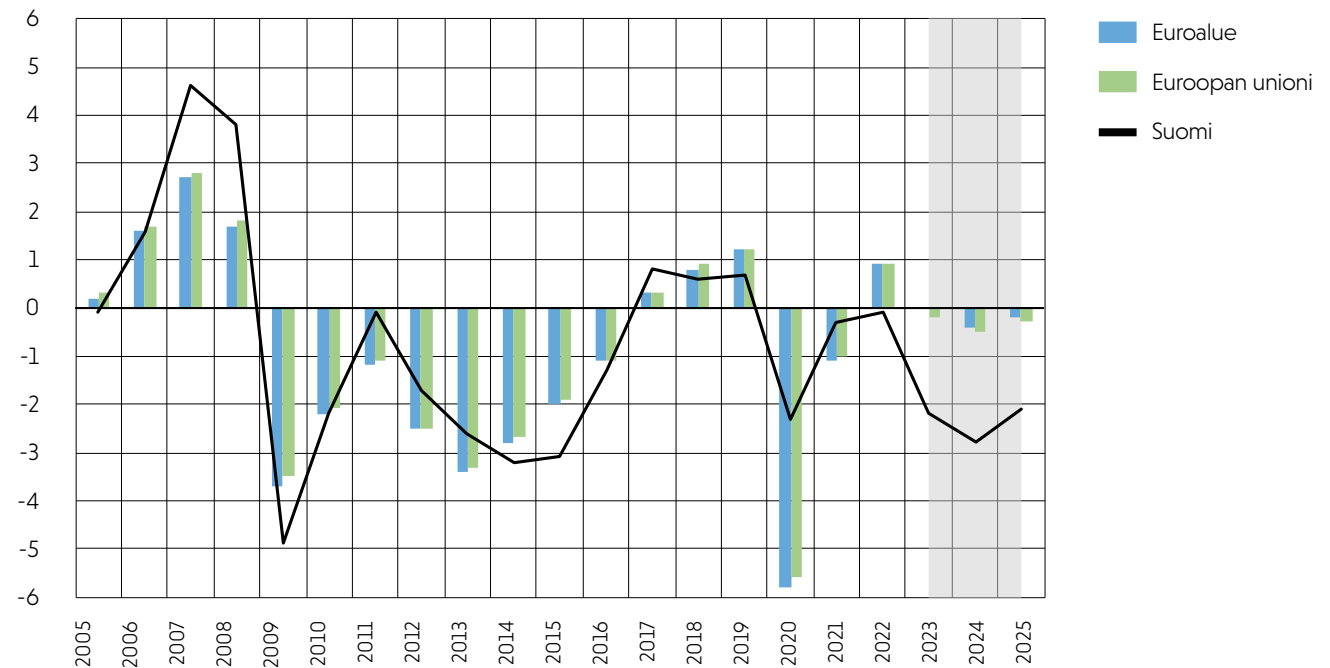

Arvio taantumun syvyydestä on kasvanut

- Koronakriisissä taantuma jäi Suomessa muuta Eurooppaa matalammaksi. Julkisen sektorin velkaantuminen oli talouden tukemiseksi perusteltua kriisissä.
- Sen sijaan koronakriisin jälkeen Suomen talouden suorituskyky on irtaantunut Euroopan kehityksestä. Taantuma arvioidaan Suomessa muuta Eurooppaa syvemmäksi.
- Lisäksi viimeisimmässä arvion päivityksessä tuotantokuilu* arvioitiin aiempaa syvemmäksi ja palautuminen hieman aiempaa hitaammaksi. Suidanteen pohjakosketus tapahtui kuitenkin 2024 ja elpyminen käynnistyy ensi vuonna.
- Tuotantokuilun perusteella voidaan olettaa, että Suomessa on potentiaalia ripeäänkin talouskasvuun lähivuosina, kun taantumasta päästään yli.

Tuotantokuilu Suomessa ja Euroopassa

(AMECO, %:a potentiaalisesta BKT:sta)

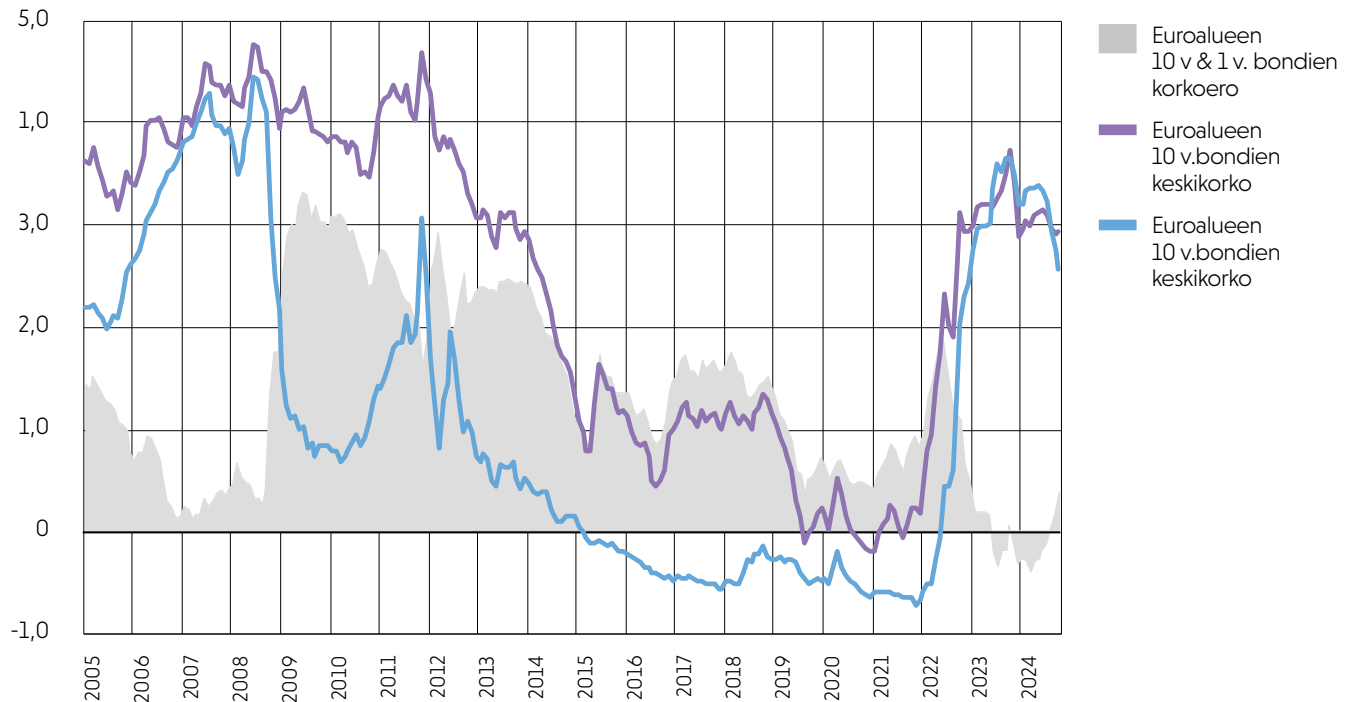
*) Tuotantokuilu on keino arvioida talouden suorituskykyä. Menetelmässä arvioidaan, miten bruttokansantuote (BKT) kasvaisi sen "potentiaalisella" eli "trendin" mukaisella tasolla, josta talouskasvun suhdannevaihtelu on poistettu. Tuotantokuilua kuvaa eroa BKT-kasvun potentiaalin ja toteutuneen kehityksen välillä. Menetelmä auttaa arvioimaan suhdanteen suuruutta ja talouden suorituskykyä.

Lainamarkkinat epävarmoja suhdanteesta

- Valtioiden korot ovat nousseet kasvaneen inflaation mukana. Korkotasojen odotetaan laskevan kuitenkin kuluvana syksynä ja ensi vuoden alkupuolella tuntuvasti.
- Taantuman riski on näkynyt lainamarkkinoilla lyhyiden ja pitkien korkojen* erotuksessa vaihteluna. Viimeisimmissä korkotasossa taantuman pelko näyttää hieman taantuneen, vaikka tilanne on edelleen epävarma.

Euroalueen valtioiden velkojen korot

(EKP, nimellinen vuosikorko)

*) Valtionlainojen korot heijastavat paitsi odotettua inflaatiota, myös tulevaisuuteen liittyviä riskejä. Tavanomaisesti lyhytaikaista lainaa pidetään matalariskisempänä, kuin vuosien päähän yltävää lainaa. Pitkien ja lyhyiden lainojen korkoero kuitenkin vaihtelee ja joskus pitkien lainojen korot ovat lyhyitä matalampia. Tällöin markkinat arvioivat lyhyellä aikavälillä epävarmuutta ja taantuman riskin suureksi.

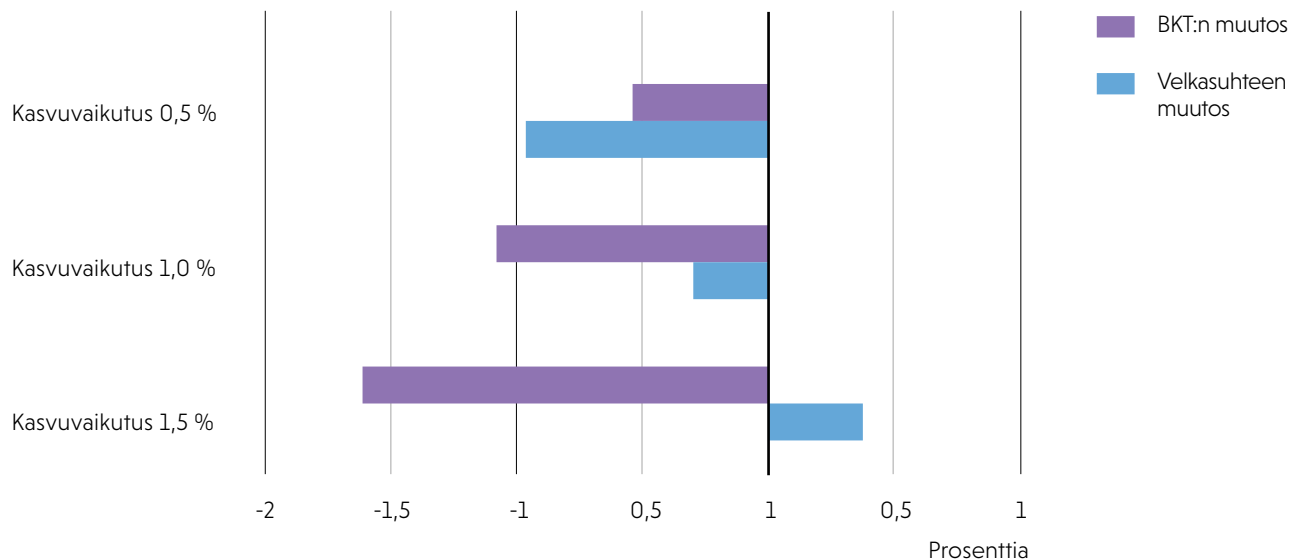
Menosopeutus voi kääntyä itseään vastaan

- Julkisen talouden leikkaukset tuskin toteutuu kokonaan: työllisyyden kasvu ja julkisen sektorin tuottavuuden kasvu ovat hyvin epävarmoja. Lisäksi hallituksen investointiohjelma lisää valtion menoja samanaikaisesti.
- Suoria sosiaali- ja työttömyysturvan sekä julkishallinnon leikkauksia on kuitenkin useiden miljardien edestä. Lisäksi hallitus voi tehdä lisäsopeutus päätöksiä, mistä on nähty jo esimerkkejä (mm. ALV-korotus).
- Leikkaukset vaikutukset talouskasvuun on arvioitu pieniksi. Arvioon liittyy kuitenkin huomattavasti epävarmuutta.
- Matalasuhdanteessa sopeutuksen haittavaikutukset ovat suurimpia sekä ihmisten elämään että talouskasvuun. Myös osa työttömyydestä voi muuntua rakenteelliseksi.
- Erilaisilla oletuksilla sopeutus voi kääntyä itseään vastaan: leikkaukset eivät vahvistakaan lyhyen aikavälin velkasuhdetta, sopeutustarve on jatkuva. Myös EU:n finanssipolitiikan säännöt voivat vaatia Suomelta jatkuvaa sopeutusta.

Menosopeutuksen (4,5 mrd €) riskit talouskasvulle ja velkasuhteelle

(VM:n ennuste & SAK:n laskelma)

Lähtötilanne: BKT 279 mrd € ja velkasuhde 81,7

Julkistalouden sopeuttaminen vaikuttaa myös kasvun edellytyksiin. Tätä vaikutusta kuvataan ns. finanssipolitiikan kertoimen avulla. Jos kerroin yli (/alle) yhden, bruttokansantuote (BKT) supistuu sopeutuksen määrää enemmän (/vähemmän). Vaikka sopeutus vähentäisi velkaantumista, velan suhde BKT:n ei muutu samassa suhteessa. Oheinen laskelma havainnollistaa sopeutuksen riski. Laskelmassa oletetaan leikkausten vaikutusten toteutuvan vuodessa. Sopeutuksen suuruus vastaa julkisen talouden suunnitelman arviota vuoteen 2027 mennessä.

Luottamusindikaattorit yhä pakkasella

- Yritykset arvioivat tulevaisuudennäkymänsä edelleen heikoiksi. Palvelualoilla tilanne on tyydyttävä.
- Suomessa taantuma on arvioitu kyselyissä muuta Eurooppaa syvemmäksi, erityisesti rakennusalan ahdinko on edelleen poikkeuksellisen syvä.
- Viimeisimmät luottamusindikaattorien* arvot ovat kuitenkin parantuneet viimeisen kahden vuoden synkimmistä arvioista. Pohjakosketus näyttää jääneen taakse, vaikka elpyminen on ollut hidasta.
- Kuluttajien luottamus on edelleen matalaa, mikä heikentää myös yritysten tilannetta. Suomessa kuluttajien luottamus tulevaan on kuitenkin hieman eurooppalaisia myönteisempää.

*) Luottamusindikaattorit perustuvat yritys- ja kuluttajakyselyihin vastaajien taloudellisesta tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä. Indikaattorit auttavat talouskehityksen ennakoinnissa, koska taloudelliset päätökset perustuvat odotuksiin tulevasta. Indikaattorien positiiviset (/negatiiviset) luvut kertovat vastaajien ennakoivan nousu (/lasku) suhdannetta. Indikaattorien tulkinnassa auttavat myös 2000-luvun minimi, maksi ja keskiarvo.

	Toimialat				Toimialat yhteensä		Kuluttajat
	Teollisuus	Palvelut	Kauppa	Rakentaminen	Luottamus	Työllisyys	Kulutus
Min.	-37	-63	-33	-57	-32	-37	-19
Maks.	25	58	25	27	19	32	7
Kesk.	-1	10	-1	-9	0	0	-3
2022 M10	-4	3	-17	-9	-13	1	-18
2022 M11	-7	2	-15	-12	-14	1	-17
2022 M12	-7	2	-24	-17	-15	-2	-17
2023 M1	-4	-1	-18	-24	-12	-3	-13
2023 M2	-8	3	-14	-22	-12	-1	-12
2023 M3	-12	5	-2	-18	-13	-2	-11
2023 M4	-13	3	0	-27	-12	-2	-8
2023 M5	-13	3	-1	-9	-11	-1	-9
2023 M6	-16	0	-4	-26	-15	-4	-9
2023 M7	-19	-1	-13	-34	-17	-8	-9
2023 M8	-19	0	-5	-33	-15	-10	-8
2023 M9	-22	-6	-10	-37	-20	-15	-12
2023 M10	-20	-7	-7	-43	-19	-9	-13
2023 M11	-21	-5	-5	-44	-18	-12	-12
2023 M12	-19	-2	-12	-38	-17	-10	-12
2024 M1	-14	1	-4	-40	-11	-6	-9
2024 M2	-11	-4	-8	-42	-13	-6	-10
2024 M3	-13	-5	-5	-40	-13	-6	-10
2024 M4	-16	-4	-16	-35	-17	-10	-12
2024 M5	-13	-4	-20	-38	-15	-10	-10
2024 M6	-14	2	-11	-35	-12	-9	-8
2024 M7	-11	3	-16	-33	-11	-8	-8
2024 M8	-9	1	-23	-36	-10	-10	-8
2024 M9	-12	1	-15	-36	-12	-8	-8
2024 M10	-12	1	-9	-32	-10	-7	-7

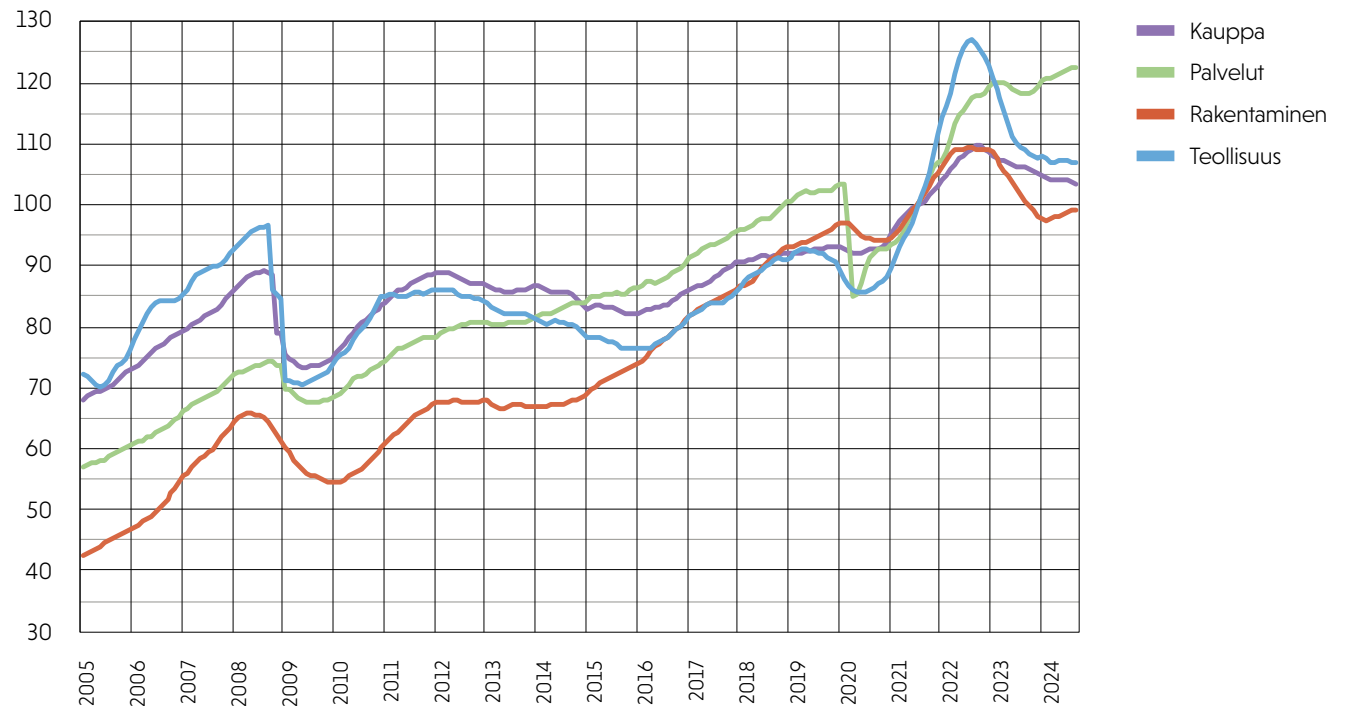
Lähde: AMECO

Kauppa ja teollisuus matalaa

- Liikevaihdot* kasvoivat voimakkaasti koronapandemian jälkeen patoutuneen kysynnän tukemana. Myös hintatason nousu kiritti aluksi liikevaihtojen kasvua ja kannattavuutta.
- Sittemmin inflaatiokriisi, nousseet korot ja ostovoiman lasku ovat kuitenkin aiheuttaneet kustannusten kasvua ja kysynnän laskua.
- Viimeisimpinä kuukausina rakennusalan liikevaihdon lasku on pysähtynyt, mutta alan palautumiseen on vielä pitkä matka.
- Puolestaan teollisuudessa ja kaupan aloilla loiva lasku on jatkunut. Sen sijaan palvelualojen liikevaihto on pitänyt pintansa taantumassa.

Liikevaihdon kehitys päätoimialoilla

(Tilastokeskus, trendisarja, 2021=100)

*) Liikevaihdolla mitataan yritysten tuotteiden ja palveluiden myynnistä saatavia tuloja (ilman arvonlisäveroja). Toisin sanoen, liikevaihto heijastelee muutoksia sekä kaupankäynnin määrässä että kauppohennoissa. Liikevaihto on yleisesti käytetty indikaattori suhdanteen arvioinnissa eri toimialoilla.

Yhteenveto

- Talouden taantuma on pitkittynyt. Kasvuennusteet ovat hieman heikentyneet ja odotus kasvun käynnistymisestä siirtynyt ensi vuoteen.
- Taantuma on osunut voimakkaimmin rakennusalaan, mutta merkkejä käänteestä on ilmassa: pohjakosketus näyttää olevan jo takana.
- Talouskasvun käynnistymiselle on yhä riskejä. Kansainvälisten sokkien riski on olemassa, mutta lisäksi hallituksen ajamat leikkaukset voivat aiheuttaa kierteen, jossa sopeuttamistarve ei lopu ja kasvu on hidasta.

SAK:n kantoja

- Julkistaloutta pitää kyllä hieman sopeuttaa, mutta ajoitus ja keinot ovat väärät. Pääpainon pitäisi ajoittaa noususuhdanteeseen, ei taantumun keskelle, ja menoleikkausten sijasta pitäisi käyttää veronkorotuksia.
- Julkisen talouden leikkausten varjolla hallitus murentaa hyvinvointivaltiota ja pohjoismaista mallia, joiden tunnusmerkkejä ovat laadukkaat julkiset palvelut, kattava sosiaaliturva ja kollektiiviseen sopimiseen perustuvasta työmarkkinamalli. Näitä yhteiskunnan peruspilareita pitäisi varjella eikä murtaa.
- Hyvinvointivaltion ja Pohjoismainen malli ovat tasanneet suhdanteiden heilahduksia. Hallituksen leikkaukset ja ns. rakenteelliset uudistukset uhkaavat kärjistä suhdanteita jatkossa.

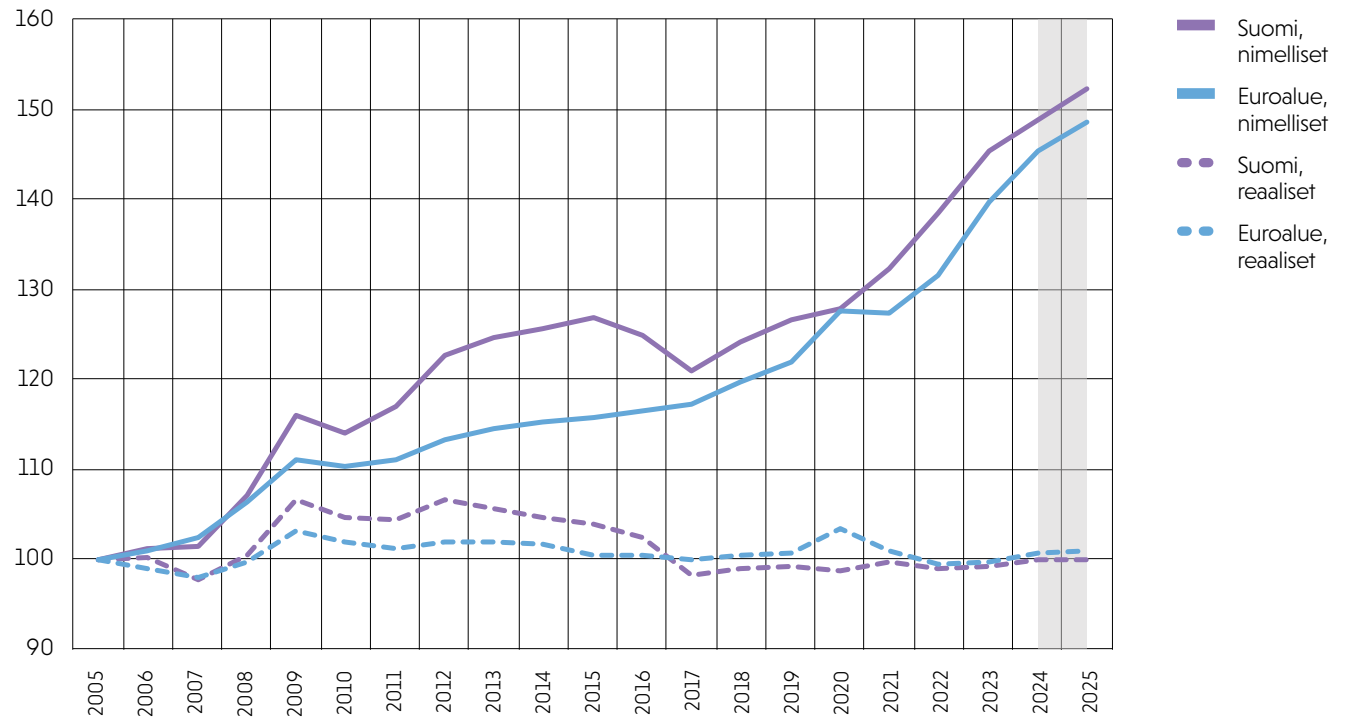
Suomen hintakilpailukyky on hyvällä tasolla

- Suomen kustannuskilpailukyky* vahvistui vuonna 2016, minkä jälkeen kustannustaso on pysynyt hyvänä.
- Euroalueen maista vain Irlannissa, Kreikassa ja Kyproksessa reaaliset yksikkötyökustannukset ovat laskeneet suhteessa Suomeen.
- Maltillisen palkkatason sijasta tärkeämpää olisi edistää työn tuottavuuden kasvua. Kasvutoimiin panostamisen pitäisi tukea juuri tuottavuuden kasvua.
- Kilpailukykyyn vaikuttaa paljon myös työvoiman koulutustaso ja osaaminen. Hallituksen toiminta voi heikentää Suomen kilpailukykyä tällä saralla.

*) Kustannuskilpailukyky eli tuotannon kannattavuuden yleisin mitta on yksikkötyökustannukset, jotka suhteuttavat työvoimakuluja joko tuotannosta syntyvän arvonlisän määrään (nimellinen) tai rahalliseen arvoon (reaalinen). Kilpailukykyyn muutosta tarkastellaan vertaamalla kehitystä johonkin perusvuoteen ja kilpailijamaihin. Kun yksikkötyökustannukset laskevat (/kasvavat), kilpailukyky vahvistuu (/heikkenee).

Yksikkötyökustannukset Suomessa ja kilpailijamaissa

(AMECO, 2005=100)

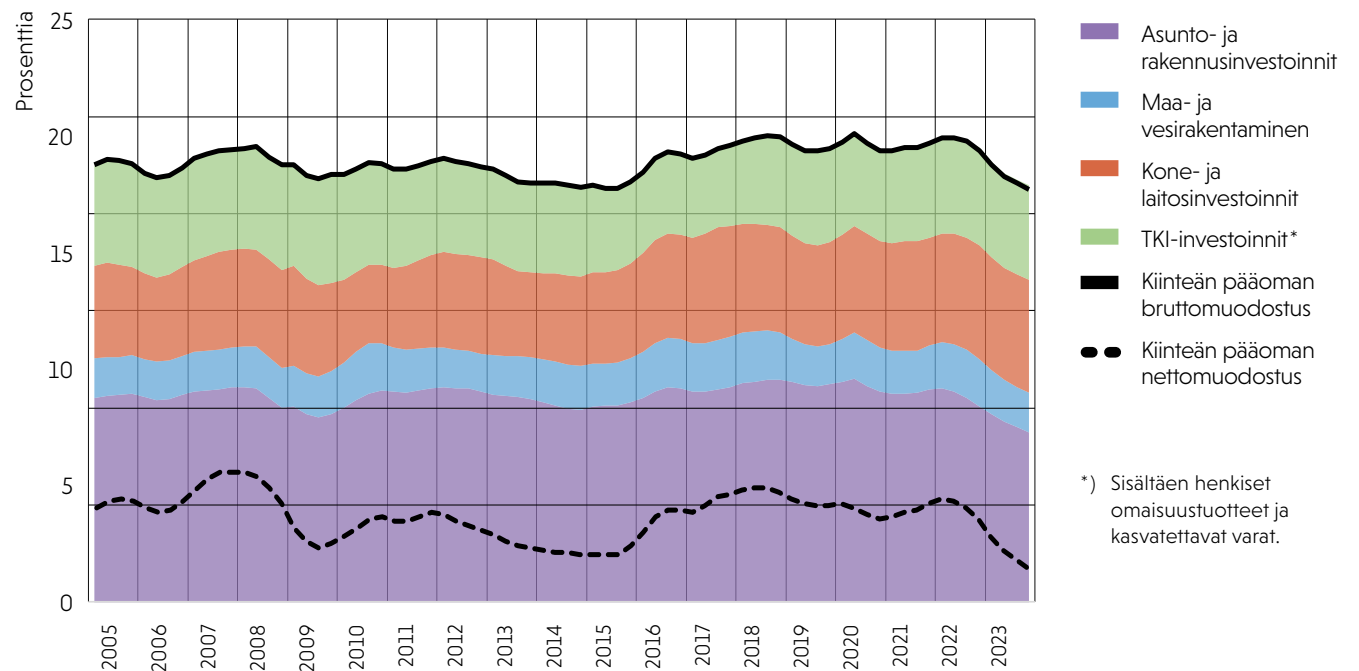

Rakennusinvestointien määrä laskee yhä

- Rakennusinvestointien lasku on jatkunut viimeisimpien vuosineljännesten aikana, mikä on vähentänyt investointien määrää. Hallituksen reagointi rakennusalan ahdinkoon on ollut vähäistä.
- Rakennusosalalla tilanne on näkynyt työttömyyden kasvuna, mutta ahdingolla voi olla pidempiaikaista haittaa talouskasvulle.
- Nettoinvestointien eli investointien ja poistojen erotus on laskenut jyrkästi.
- Työllisyyden ja tuottavuuden kasvattamisen kannalta olisi erityisen tärkeää, että kone- ja laite- sekä TKI-investointien osuutta saisi kasvatettua.
- Samalla työntekijöiden osaamis- ja koulutustasoon olisi tärkeä panostaa, koska se tukisi sekä työllisyyden ja työn tuottavuuden hyvää kehitystä.

Investointien rakenne

(Tilastokeskus, trendisarja, investoinnit suhteessa BKT:n)

*) Sisältäen henkiset omaisuustuotteet ja kasvatettavat varat.

Kansantaloudessa investoinnit eli tuotantovälineiden hankinnat kasvattavat työn tuottavuutta ja tuotantokapasiteettia. Tätä kautta investoinneilla on yhteys työllisyyteen ja kasvavaan palkanmaksuvaraan. Osa tuotantovälineistä kuitenkin tuhoutuu ja vanhenee, joten uusia investointeja tarvitaan pääomakanan ylläpitämiseen ja teknologiseen päivittämiseen.

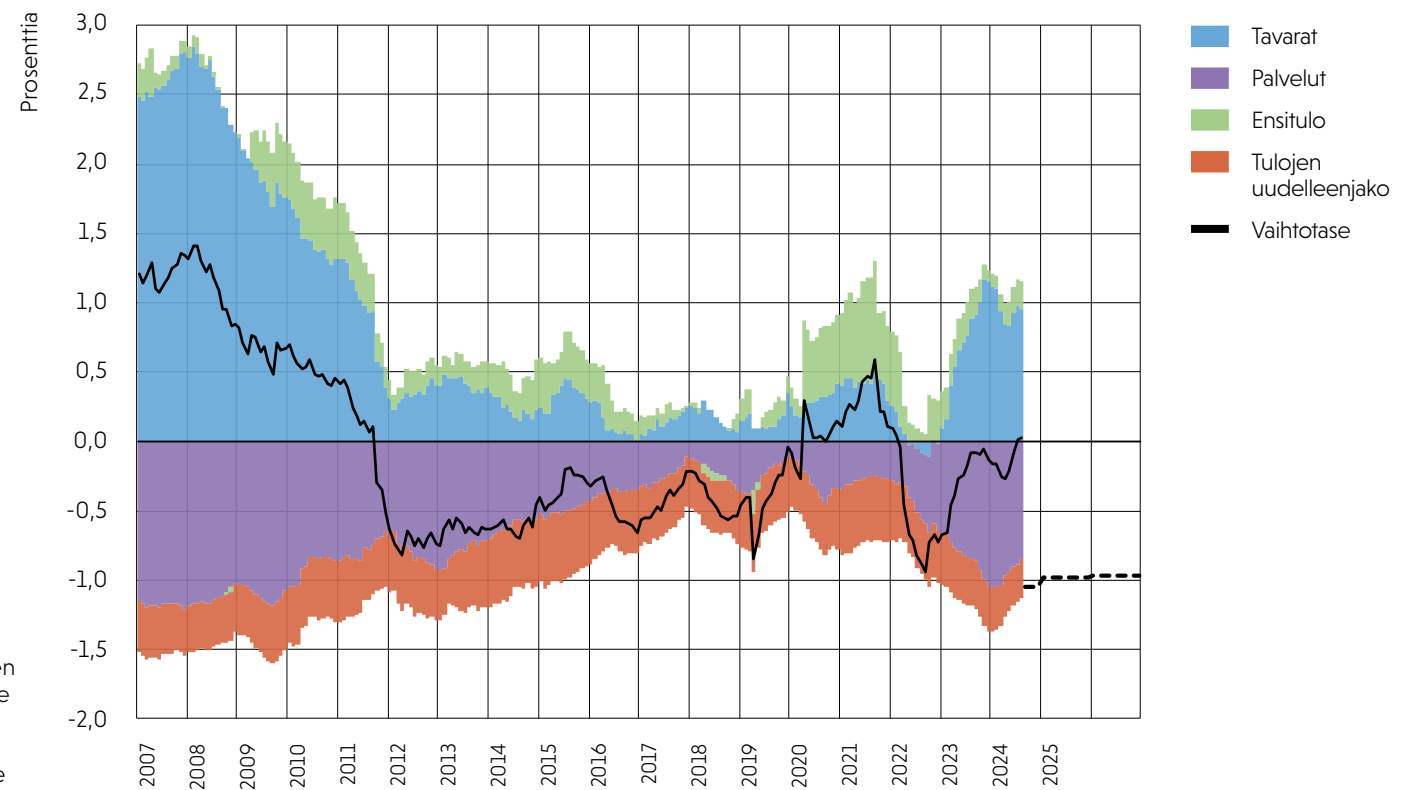
Vaihtotase on löytänyt tasapainoon

- Vaihtotase* on ollut alijäämäinen viime vuosina erityisesti elektroniikkateollisuuden ja paperiteollisuuden ongelmien takia. Myös energian korkea hinta ja inflaatiokriisi syvensivät viime vuosina alijäämää.
- Talousennusteet uskovat sitkeään vaihtotaseen alijäämään, vaikka aiemmat kriisit ovat jäämässä taakse ja vaihtotase on ollut lähellä tasapainoa.
- Kun kasvu lähtee jälleen käyntiin, vaihtotase voi vahvistua nopeastikin ylijäämäiseksi.
- Vaihtotaseen pysyvä vahvistaminen edellyttää korkean osaamisen ja arvonlisäyksen työpaikkojen ja tuotannon lisäämistä Suomessa. Esimerkiksi palkkatason heikentäminen ei edistä korkean arvonlisäyksen tuotannon kasvattamista.

*) Vaihtotase kuvaa ulkomaisten liiketoimien, kuten tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan, tasapainoa. Jos vaihtotase on ylijäämäinen (/alijäämäinen), kyseinen maa saa ulkomaankaupasta enemmän tuloja kuin mitä se maksaa menoina. Tällöin myös maan ulkomainen nettovelka laskee (/kasvaa). Pitkällä aikavälillä on tarpeen, että vaihtotase olisi tasapainossa, jolloin ulkomaiset tulot ja menot vastaisivat toisiaan.

Vaihtotaseen ali/yli jäämä suhteessa BKT:n

(Tilastokeskus & ennuste, 12kk keskiarvo suhteessa BKT:n 4Q keskiarvoon)

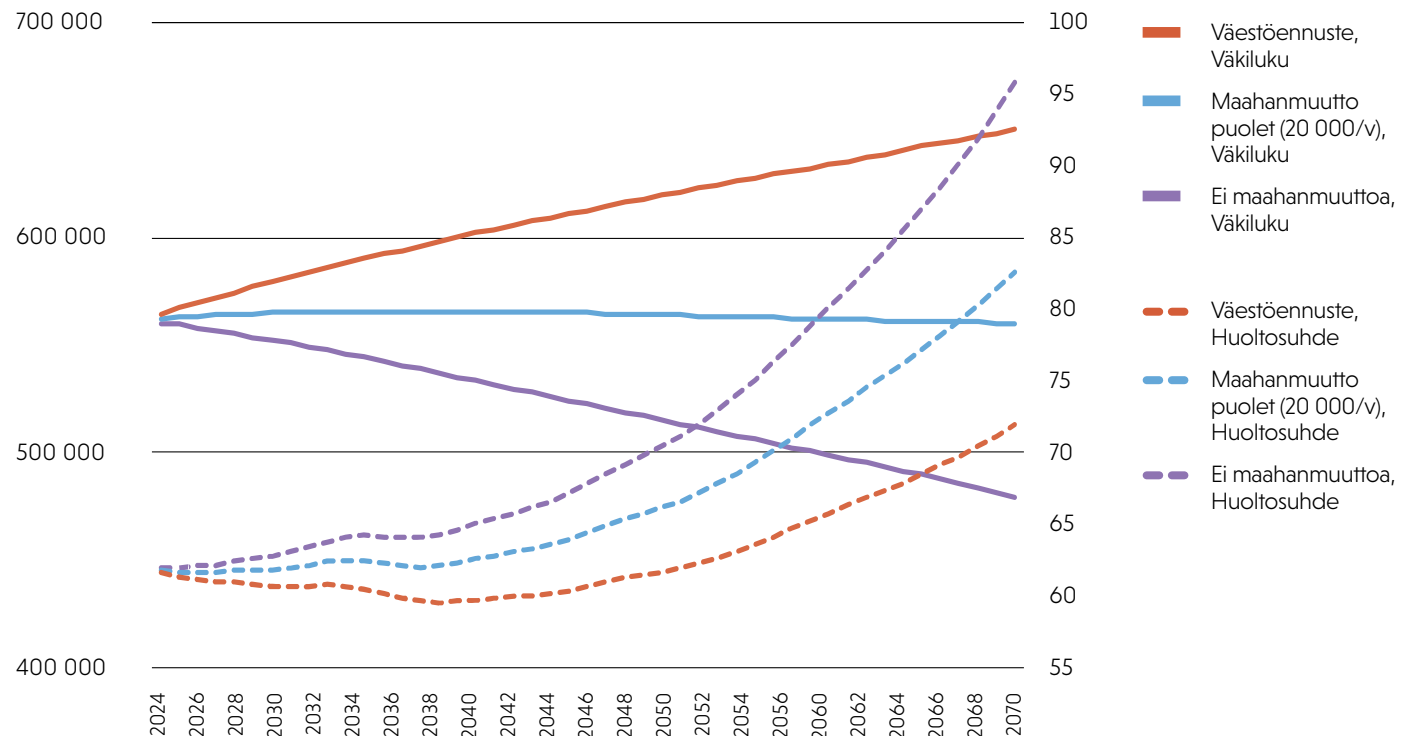

Uusi väestöennuste ennakoi väestön kasvua

- Suomessa on työikäistä väestöä enemmän kuin koskaan ennen. Tällä hetkellä iso ongelma ei ole työvoimapula, vaan työttömien työllistymisen tukeminen.
- Ikääntyneiden määrä kasvaa kuitenkin Suomessa nopeasti. Ilman maahanmuuttoa pidemmällä aikavälillä väestö uhkaa supistua, jolloin myös talouskasvun edellytykset heikkenee ja hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus on vaikeampaa.
- Uusi väestöennuste olettaa maahanmuuton jatkuvan korkealla tasolla (40 000/v), jolloin väestönkasvu jatkuisi. Oletukseen liittyy epävarmuutta senkin takia, että hallituksen maahanmuuttopolitiikka pikemminkin torjuu kuin edistää maahanmuuttoa.
- SAK pitää maahanmuuttoa tarpeellisena, kunhan sitä ei väärinkäytetä työmarkkinoilla ja lieveilmiöihin puututaan määrätietoisesti.

Maahanmuuton vaikutus väestökehitykseen

(Tilastokeskuksen väestöennuste & SAK:n laskelma)

Tilastokeskuksen väestöennuste kuvaa pitkän aikavälin väestökehitystä, jos nykyinen kehitys jatkuu aiemman kaltaisena. Väestökehitys on myös talouden kehitykselle hyvin keskeistä, koska tuotannon ja palveluiden tuotantoon ja ylläpitoon tarvitaan työvoimaa. Huoltosuhte puolestaan kertoo, kuinka monta alle 15 ja yli 65-vuotiasta on sataa 15–64 vuotiasta kohden. Huoltosuhte kuvaa työvoiman saatavuutta sekä työikäisiin kohdistuvaa räsistystä, jota julkisten palveluiden rahoittamisesta syntyy.

Yhteenveto

- Kun kasvu lähtee käyntiin, kasvun edellytykset ovat lähivuosina hyvät. Kuitenkin pitkän aikavälin näkymiä on perusteltua vahvistaa.
- Suomen kustannuskilpailukyky on hyvällä tasolla. Ostovoiman palautumisesta huolehtiminen vaikuttaa tässä tilanteessa perustellulta.
- Nettoinvestointien määrä on laskenut matalalle tasolle. Investoinnit edistävät tuottavuuskasvua, joten niiden edistäminen on perusteltua. Tehokkaiden ja tarkoituksenmukaisten politiikkatoimien suunnittelu on kuitenkin vaikeaa.

SAK:n kantoja

- Pidemmällä aikavälillä myös kasvuun liittyy myös huolia: osaamistaso uhkaa laskea ja väestökehitys on epävarmaa. Hallituksen politiikka ei tue johdonmukaisesti pitkän aikavälin kasvuedellytyksiä.
- Esimerkiksi jatkuvaa oppimista, ammatinvaihtamista ja työvoiman liikkuvuutta pitäisi tukea, ei vaikeuttaa. Koulutus ja osaaminen ovat tuottavuuskasvun perustaa.
- Suomen investointitarpeet ovat kasvavia. Julkista rahoitusta tarvitaan täydentämään rahoitusmarkkinoita, julkisiin investointeihin sekä yksityisen rahan kanavoimiseen.
- Yritystukia on välttämätöntä uudistaa ja karsia. Yritystukien tulisi ohjata nykyistä voimakkaammin talouden uudistumiseen ja investointeihin.
- Myös esimerkiksi kilpailupolitiikkaa pitäisi päivittää antamalla kuluttaja- ja kilpailuviranomaisille laajemmat toimivaltuudet puuttua esimerkiksi arveluttavaan hinnoitteluun ja yrityskauppoihin.

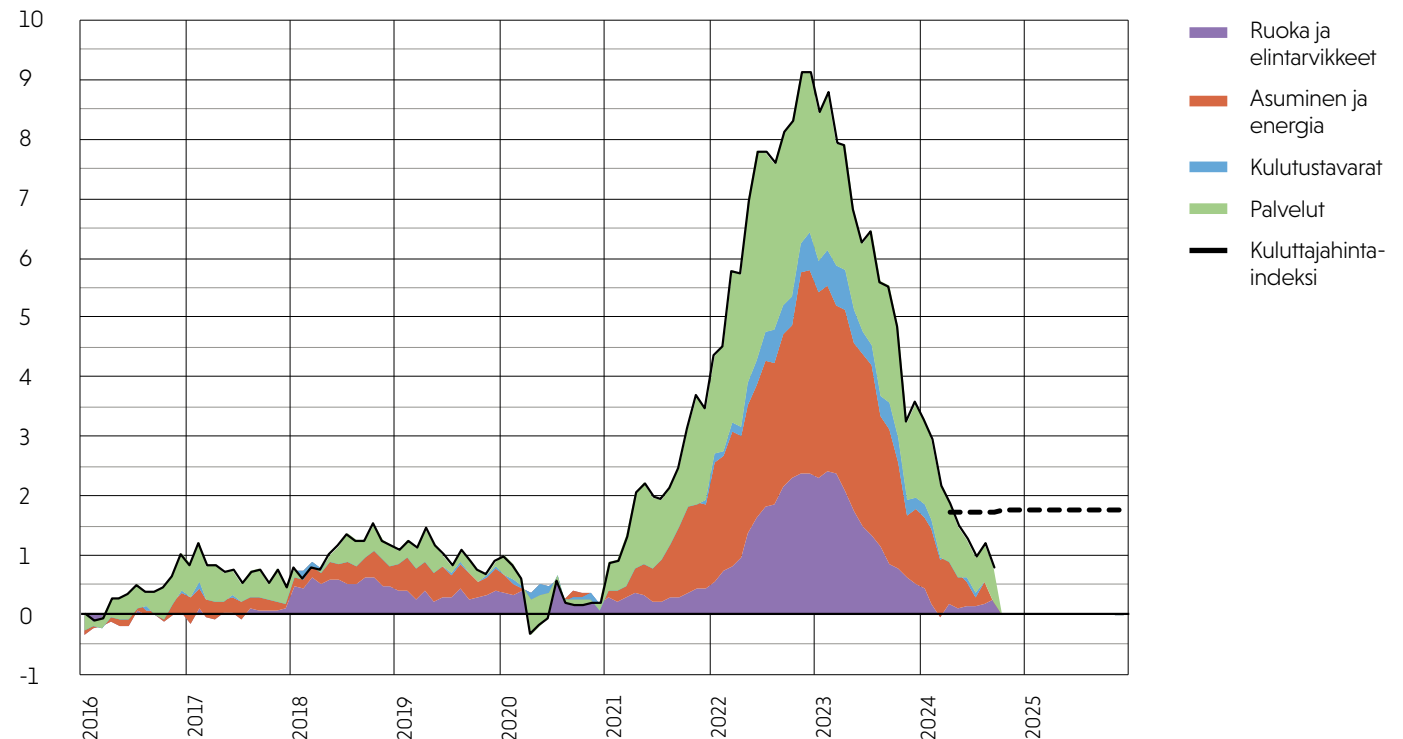

Inflaatio hidastuu ripeästi

- Inflaatio* on jatkanut ripeää laskua sekä Suomessa että muualla Euroopassa, mikä auttaa palkansaajien ostovoiman palautumista.
- Inflaation vuosivauhti on painunut hieman alle prosenttiin. Inflaatiota pitää yllä palveluiden hintatason kasvu.
- Ostovoiman vahvistaminen tukisi inflaation normalisoimista ja tasaantumista suotavalle tasolle.

Inflaation muutos osa-alueittain

(Tilastokeskus & ennuste, KHI, vuosimuutosprosentti, 2015=100)

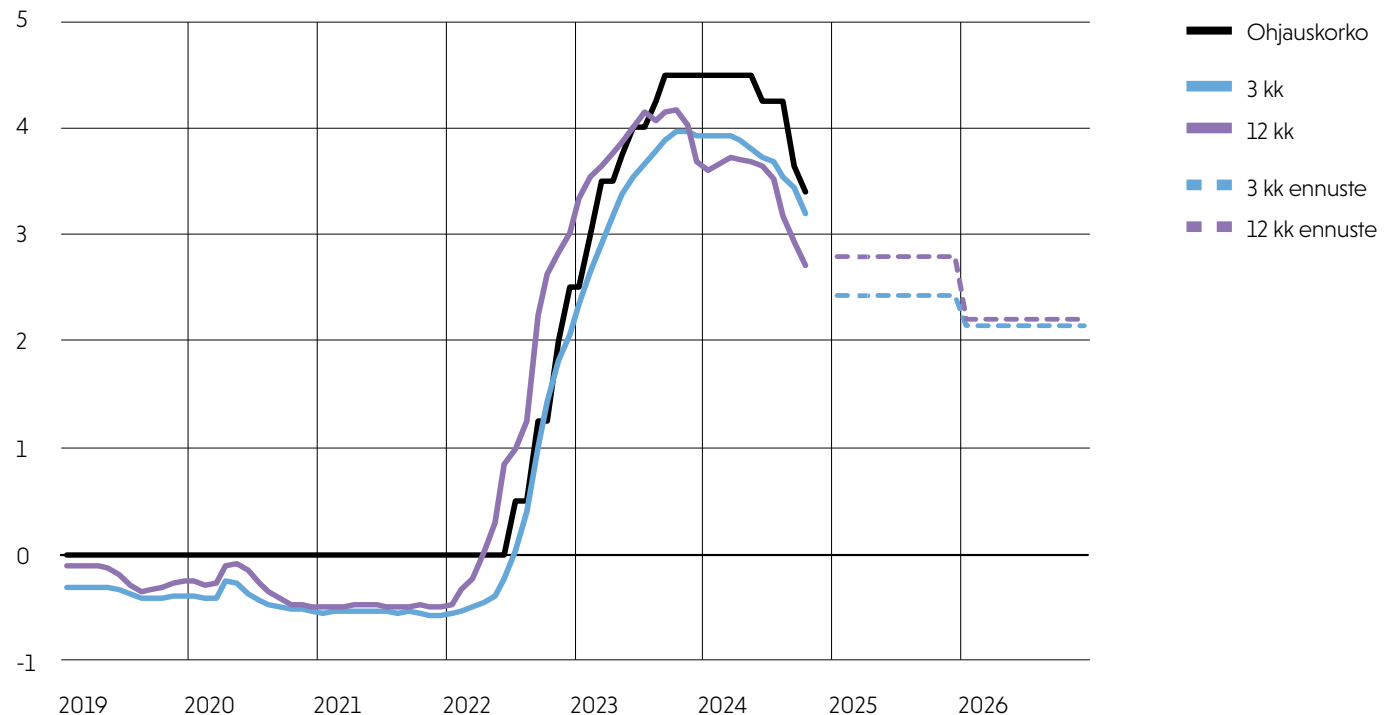
*) Inflaatio tarkoittaa yleistä hintatason nousua ja sitä mitataan kuluttajahintaindeksien avulla. Jos kansalaisten tulot eivät kasva vähintään yhtä nopeasti kuin hinnat, ostovoima laskee. Myös korot muuttuvat yleensä saman suuntaisesti kuin yleinen hintataso. Taloudelle ja ihmisten toimeentulolle suotuisaa olisi maltillinen ja ennustettava inflaatio.

Korkojen lasku helpottaa velallisia

- Koska inflaatio on hidastunut ripeästi, Euroopan keskuspankin (EKP) odotetaan jatkavan tuntuvaan korkojen* laskua kuluvana syksynä.
- Lisäksi taantuman riski Euroopassa on kasvanut, mikä pakottaa EKP:tä koronlaskuihin.
- Vuonna 2023 velallisten kotitalouksien korkomenot kaksinkertaistuivat vuodessa. Koron lasku on hyvä uutinen velallisten ostovoimalle, mutta vaikutus näkyy lompakossa viiveellä.
- Sen sijaan syy korkojen laskun taustalla herättää huolta: taantuman riski Euroopassa voi hidastaa kasvua ja kasvattaa työttömyyttä myös Suomessa.

EKP:n ohjaukorko sekä 3 ja 12 kk eurobor-korot

(Suomen Pankki & ennuste)

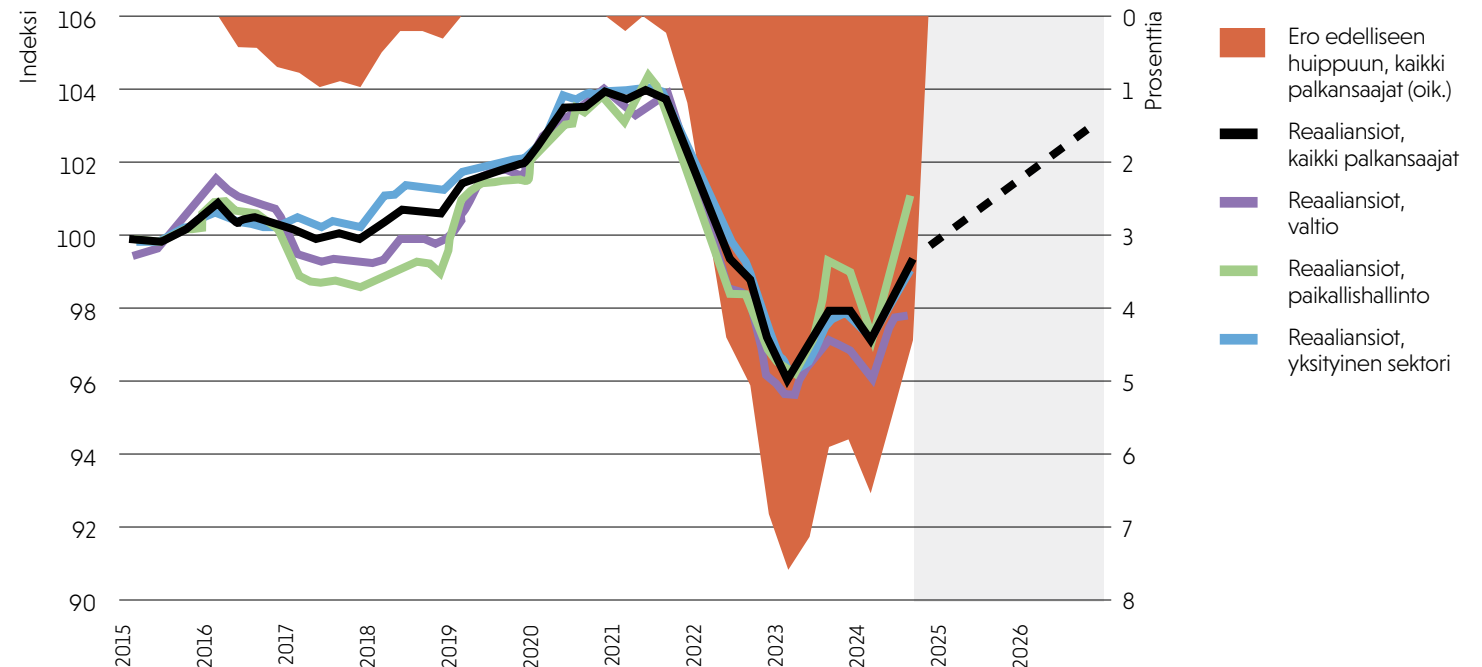
*) Rahaa voi "ostaa" tämän päivän tarpeisiin lainaamalla sitä pankeista. Tällöin laina maksetaan takaisin huomisen tuloista. Lainasta pitää kuitenkin maksaa korkoa, joka on lainarahan "hinta". Korkotasoon vaikuttaa erityisesti lainan takaisinmaksun epävarmuus ja inflaatio-odotukset. Korkojen kehitystä ohjaa keskuspankkien ohjaukorkot, joilla tasataan inflaatiota ja suhdannetta. Ohjaukorkojen nosto (/lasku) tekee kulutuksesta ja investoinneista kalliimpaa (/edullisempää), mikä hidastaa (/kiihdyttää) inflaatiota ja suhdannetta.

Ostovoima on palannut kasvu-uralle

- Vuosina 2021–2023 aikana reaaliensiotasoindeksi* laski enimmillään noin 8 prosenttia.
- Vuoden 2023 palkankorotukset ja hidastunut inflaatio pysäyttivät ostovoiman laskun.
- Ostovoima on lähtenyt kasvuun, mutta kirittävää on vuoden 2021 tasolle vielä paljon.
- Jos työmarkkinat toimivat ennusteiden mukaan, ostovoima palautuminen kuopasta veisi ainakin kolme vuotta.

Reaaliensiotasoindeksi (2015=100)

(Tilastokeskus & ennuste)

*) Ansiotasoindeksi mittaa, miten tulotaso eli palkat ja palkkiot ovat kehittyneet talouden eri sektoreilla. Palkan ostovoimaan vaikuttaa kuitenkin myös hintojen muutokset. Reaaliensiotasoindeksi suhteuttaa ansiotasoindeksin ja kuluttajahintaindeksin muutoksen toisiinsa, joten se kuvaa miten palkansaajien todellinen ostovoima ja elintaso kehittyi.

Yhteenveto

- Ostovoima laski vuosina 2021–2023 noin 8 prosenttia, mutta ostovoima on palautunut kasvu-uralle. Vuoden 2021 tason on kuitenkin vielä matkaa.
- Inflaatio on laskenut ripeästi ja korkojen odotetaan seuraavan pian perässä. Tämä tukee ostovoiman kasvua, mutta korkojen ripeä lasku kertoo osaltaan kohonneesta pitkittyneen taantuman riskistä.
- Inflaatio on laskenut Suomessa matalalle tasolle, noin yhteen prosenttiin.

SAK:n kantoja

- Ostovoima on lähtenyt kasvuun, mutta matkaa kuopasta on edelleen paljon. Tätä kuoppaa pitäisi kuroa umpeen nopeammin, kuin miltä ennusteiden valossa näyttää.
- Palkansaajien ostovoima on palautunut kasvu-uralle, mutta moni sosiaaliturvan heikennys on jäämässä pysyväksi. Sosiaaliturvan heikennyksiä pitäisi perua, jotta pienituloisten ostovoima ei heikkenisi enää nykyisestä.

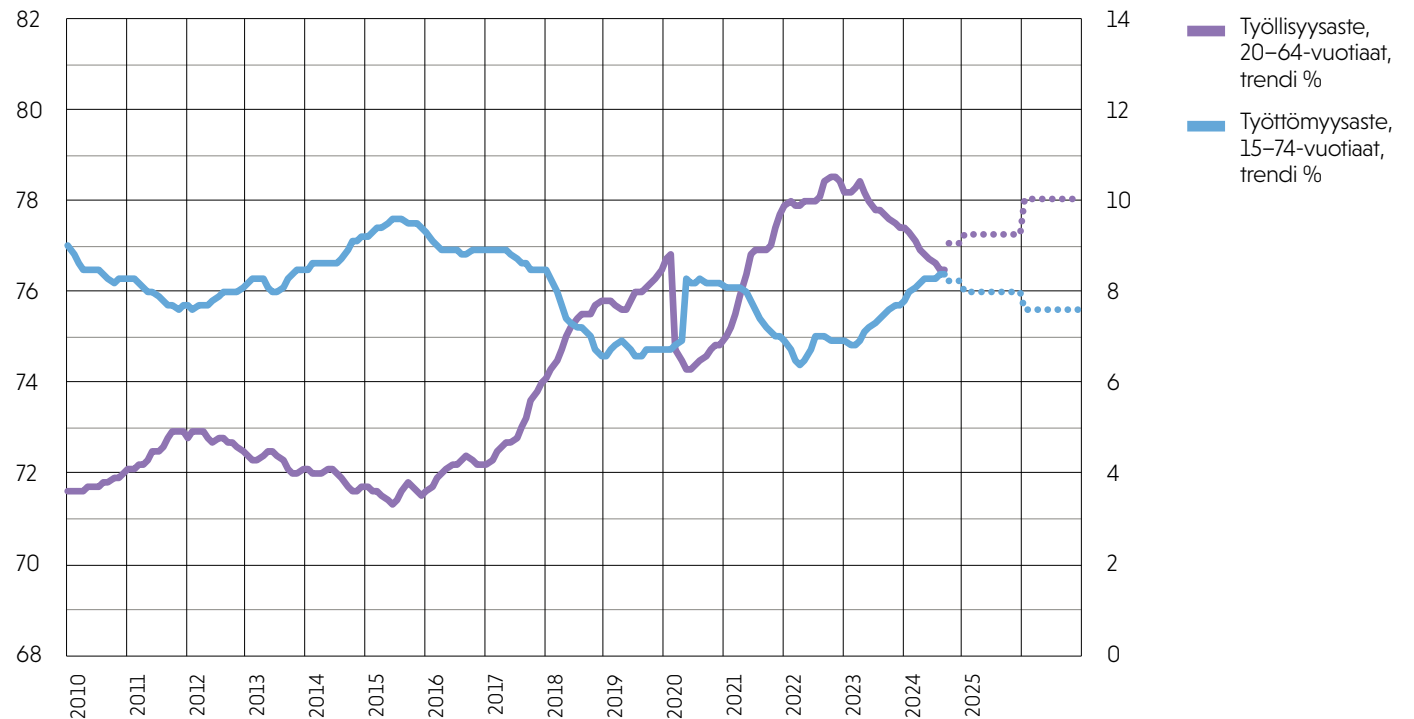

Työmarkkinat ovat jatkaneet viilentymistä

- Kuluva taantuma on taittanut vahvaa aiempaa työmarkkinoiden kehitystä huomattavasti.
- Hallituksen sopeutustoimet ovat todennäköisesti viilentäneet myös työmarkkinoita.
- Ennusteissa työmarkkinoilla odotetaan käännettä parempaan, mutta uhkana on, että väliaikaiset ongelmat muuttuvat rakenteellisiksi.
- Sitkeän työttömyyden alentaminen edellyttää aktiivista työvoima- ja koulutuspolitiikkaa, ei etuuksien leikkaamista.

Työllisyysaste (vas.) ja työttömyysaste (oik.)

(Tilastokeskus & ennusteet)

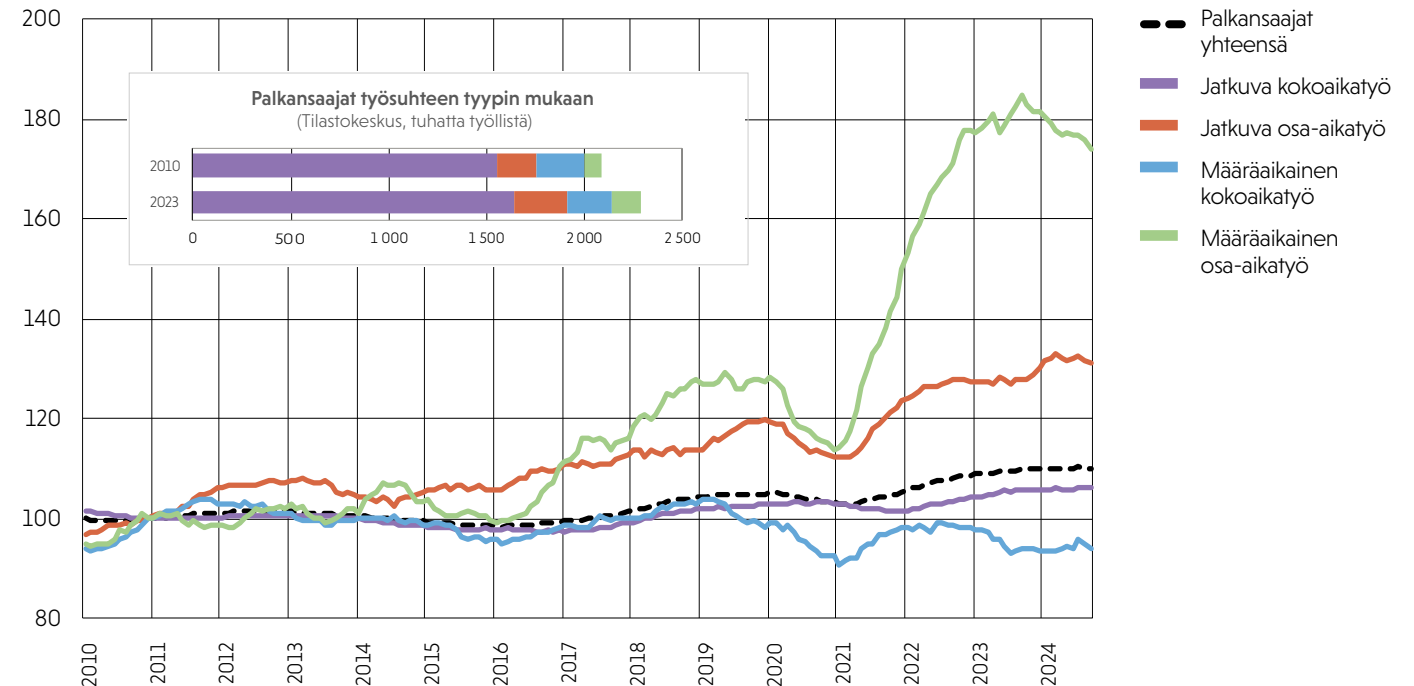
Työllisyys- ja työttömyysasteet ovat työmarkkinoiden tärkeimpiä tunnuslukuja. Työllisyysaste kertoo, kuinka suuri osa 20–64-vuotiaista on työssäkäyviä. Työllisyysaste voi nousea, jos yhä useampi osallistuu työmarkkinoille ja löytää työn. Työttömyysaste taas kertoo, kuinka suuri osa 15–74-vuotiaista, jotka ovat työmarkkinoiden käytettävissä, on vailla työtä. Työttömyysaste voi laskea, jos työttömät joko löytävät työtä tai siirtyvät työmarkkinoiden ulkopuolelle.

Osa-aikatyöntekijöiden asema heikkenee

- Työllisten määrä on kasvanut 2010-luvun lopulta alkaen, mutta työllisyyden kasvusta suuri osa on tullut osa-aikatyön yleistymisestä.
- Työllisyysasteen heikkeneminen 2023 jälkeen on näkynyt lähinnä osa-aikatyössä, kun taas kokoaikatyön määrä on pysynyt vakaana.
- Määräaikaisen ja osa-aikaisen työn yleistymiseen liittyy myös huolia. Yhdessä leikkauspolitiikan kanssa trendi voi heikentää työelämän laatua.
- Hallitus heikentää osa-aikatyön kannusteita, mikä voi heikentää työllisyyttä. Osa-aikatyö parantaa myös mahdollisuuksia työllistyä täysipäiväisesti.

Palkansaajat työsuhteen tyypin mukaan

(Tilastokeskus, indeksoitu sarja, 2010=100)

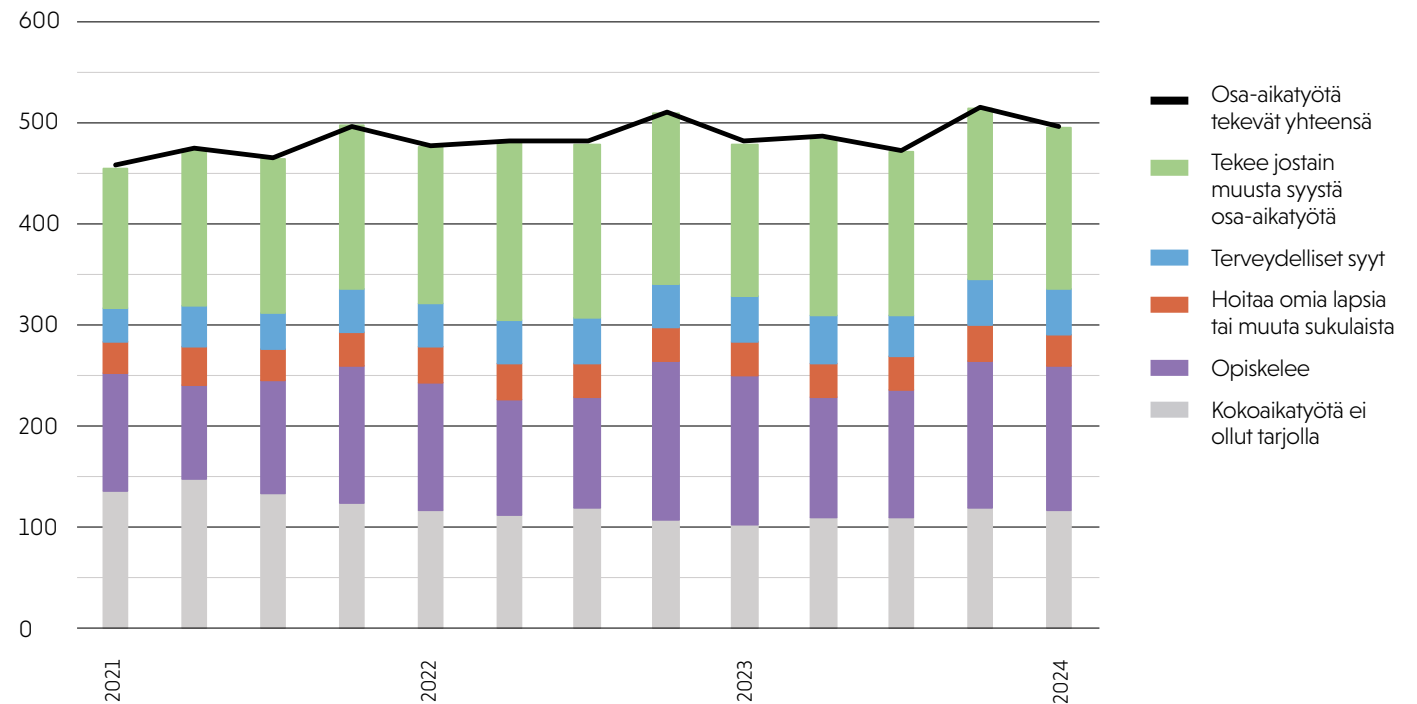
Työllisten erilaiset työsuhteet voivat olla keskenään hyvin erilaisia, vaikka usein työllisyys yhdistetään jatkuvaan kokoaikatyöhön. Monet työskentelevät myös määräaikaisissa työsuhteissa tai osa-aikaisissa työsuhteissa, joissa työtuntien määrä voi vaihdella paljon. Erityisesti vastentahtoinen määräaikainen ja osa-aikainen työ lisää työelämän epävarmuutta. Työsuhteiden tyypin tarkastelu auttaa työmarkkinoiden laadullisten muutosten arviointia.

100 000 vastentahtoisesti osa-aikatyössä

- Osa-aikatyön kasvu on hidastunut viimeisen parin vuoden aikana.
- Vastentahtoisesta osa-aikatyön määrä on laskenut hitaasti viime vuosina. Edelleen yli 100 tuhatta työntekijää on vastentahtoisesti osa-aikatyössä.
- Erityisesti opiskelijoiden osa-aikatyönteon odotetaan yleistyvän hallituksen leikkauksien. Muutos voi heikentää opiskelun laatua ja nopeutta.
- Toisaalta, työttömyysturvan suojaosien poisto heikentää osa-aikatyön ja sovitellun päivärahan kannustimia, mikä heikentää osa-aikatyön houkuttelevuutta ja kannattavuutta.

Osa-aikatyötä tekevät osa-aikatyön syyn mukaan

(Tilastokeskus, tuhatta työllistä)

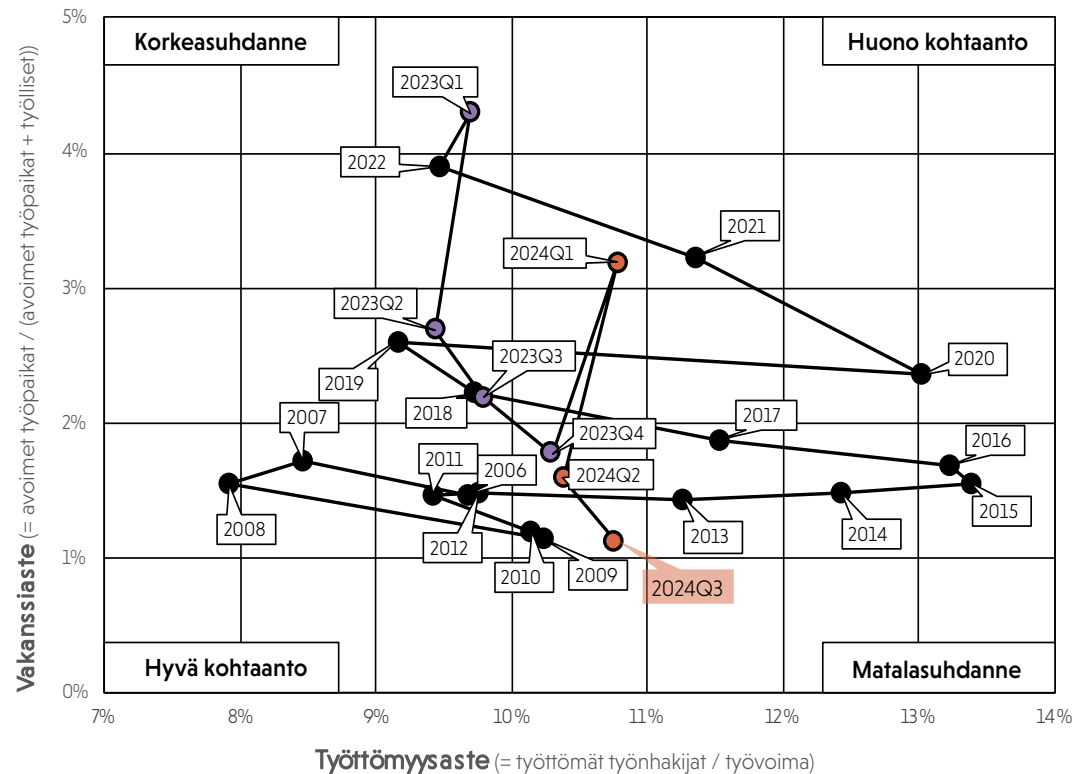
Osa-aikatoissa työaika on tavanomaista työpäivää lyhyempi ja/tai työpäiviä on viikossa tavanomaista vähemmän. Osa-aikatyö mahdollistaa työelämään joustoja: työnantajilla voi olla vaihteleva työvoiman tarve ja osalle työntekijöistä osa-aikatyö vastaa paremmin esimerkiksi työkykyä tai elämäntilannetta. Osa työntekijöistä on kuitenkin vastentahtoisesti osa-aikatyössä.

Avoimien työpaikkojen määrä on laskussa

- Työttömyyden kasvun lisäksi työmarkkinoiden viilentymisen on näkynyt avoimien työpaikkojen jyrkkänä laskuna. Avoimien työpaikkojen vakanssiaste on yhtä matalalla tasolla kuin finanssikriisin aikaan.
- Kohtaanto-ongelmat on hetkellisesti väistyneet matalasuhdanteen vuoksi, mutta ongelma kytee pinnan alla kasvun käynnistyttyä.
- SAK:n mielestä kohtaanto-ongelmia pitäisi ratkaista aktiivisella työvoima- ja koulutuspolitiikalla sekä parantamalla kannusteita muuttaa työn perässä.

Työttömien työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen suhde

(Tilastokeskus, työnvälitystilasto)

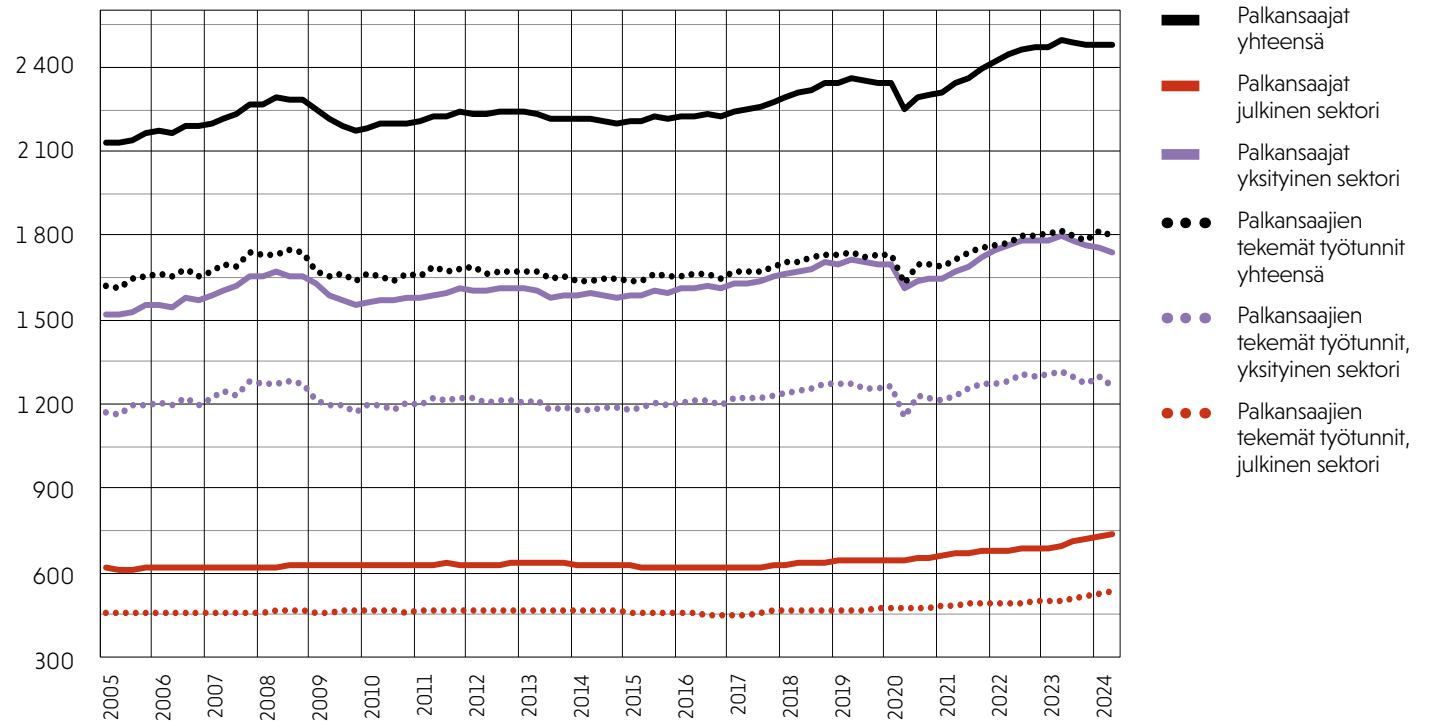
Työmarkkinoita tarkastellaan usein Beveridge-käyrällä, joka yhdistää tietoja työttömistä työnhakijoista ja avoimista työpaikoista. Nämä tiedot kuvaavat sekä työmarkkinoiden suhdanteen tilannetta että työmarkkinoiden "kireyttä" eli avoimien työpaikkojen määrää. Tiedot yhdessä mittaavat, miten hyvin työttömät ja avoimet työpaikat kohtaavat. Tätä kohtaantoa voi heikentää esimerkiksi erot työn ja tekijän sijainnissa tai osaamisessa.

Työllisyyden kasvu on pysähtynyt

- Palkansaajien määrän kasvu on pysähtynyt. Yksityisellä sektorilla määrä on hieman laskenut, julkisella puolella hieman kasvanut.
- Työllisten määrän alentumisesta huolimatta työtuntien määrä on säilynyt vakaana. Taustalla on se, että työllisyys on vähentynyt erityisesti osa-aikatyön kohdalla.
- Hallituksen päättämät isot leikkaukset julkiseen hallintoon kääntävät todennäköisesti työllisyyden laskuun myös julkisella sektorilla.

Työlliset ja työtunnit (tuhatta työllistä)

(Tilastokeskus, työtunnit muunnettu vastaamaan kokoaikatyötä)

Työnteko vaikuttaa tuotantoon, julkistalouden kestävyys- ja elintason. Työllisten ("ekstensiivinen mittari") ja tehtyjen työtuntien määrän ("intensiivinen mittari") seuraavat usein toisiaan, mutta eivät aina. Esimerkiksi osa-aikatyön kasvaessa, mittarit eivät kasva samassa suhteessa. Myös tuottavuuskasvu mahdollistaa elintason kohoamista ja työnteon alentamista.

Työllisyys ja työttömyystilastoja

Työllisyysaste (15–64) %	2022 Q4	2023 Q1	2023 Q2	2023 Q3	2023 Q4	2024 Q1	2024 Q2	2024 Q3
Miehet	73,6	72,2	74,7	73,7	71,8	70,9	72,8	73,1
Naiset	74,1	73,1	75,5	74,3	73,3	71,9	73,9	72,1
26–34	78,1	77,5	78,4	77,3	77,4	76,8	76,7	77,6
36–44	86,9	86,2	87,2	85,3	84,8	84,3	83,6	82,2
46–54	86,0	84,8	85,3	84,4	84,4	83,9	83,7	83,7
56–64	72,2	70,9	71,5	72,3	72,2	71,7	72,9	70,9
Etelä-Suomen AVI	74,8	74,0	75,2	74,3	73,1	72,0	73,5	72,3
Lounais-Suomen AVI	75,4	72,5	76,2	74,6	72,4	72,2	73,2	73,9
Itä-Suomen AVI	68,1	67,5	71,8	71,3	69,4	69,2	71,4	70,2
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	73,9	72,3	75,4	74,3	73,0	71,4	74,1	73,5
Pohjois-Suomen AVI	72,7	71,3	74,5	72,9	69,6	68,3	73,0	71,4
Lapin AVI	71,9	73,2	76,8	75,4	77,2	75,1	70,5	74,9
Työttömyysaste (15–74) %	2022 Q4	2023 Q1	2023 Q2	2023 Q3	2023 Q4	2024 Q1	2024 Q2	2024 Q3
Miehet	6,7	7,9	8,7	7,4	7,7	9,3	10,4	8,4
Naiset	5,6	6,2	7,1	6,3	6,1	7,3	8,1	7,2
25–34	5,6	7,1	7,7	7,2	7,0	8,9	10,1	8,3
35–44	4,3	4,1	3,7	6,0	5,5	5,9	6,3	6,8
45–54	5,0	5,6	5,3	5,0	5,1	5,9	5,1	5,7
55–64	7,3	7,7	7,5	6,9	6,8	7,4	7,3	8,5
Etelä-Suomen AVI	6,2	7,2	8,4	7,6	7,7	8,6	9,8	8,7
Lounais-Suomen AVI	7,5	8,0	7,3	6,6	5,8	7,4	10,3	7,4
Itä-Suomen AVI	5,4	7,6	7,3	6,5	7,7	8,5	8,0	6,8
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	5,8	6,0	7,8	6,2	5,9	7,7	8,7	7,2
Pohjois-Suomen AVI	5,8	7,8	7,8	6,5	6,4	10,1	8,4	8,1
Lapin AVI	7,1	5,6	8,1	5,1	5,7	8,7	9,3	4,0

Eri alueiden ja väestöryhmien välillä on suuriakin eroja työmarkkinoilla. Esimerkiksi koulutustaustalla, iällä ja sukupuolella on tilastojen valossa yhteys työllisyyteen ja työttömyyteen. Erojen taustalla voi olla monia tekijöitä, kuten ikäsyrjintää, työelämän sukupuolittuneisuutta tai kohtaanto-ongelmia, jolloin työntekijöiden osaaminen ja koulutus ei vastaa avoimissa työtehtävien vaatimuksia.

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Yhteenveto

- Työmarkkinat ovat viilentyneet kuluvan vuoden aikana selvästi: työttömyys on kasvanut ja työllisyys laskenut. Lisäksi avoimien työpaikkojen määrä on laskenut jyrkästi.
- Aikaisempina vuosina kasvaneen työllisyyden taustalla on erityisesti osa-aikaisen työn kasvu. Hallituksen politiikka voi muuttaa trendiä, koska leikkaukset heikentävät osa-aikatyön kannusteita. Osa-aikatyönteon vähentyminen näkyy jo tilastoissa.
- Hallituksen työmarkkinapolitiikka ja leikkaukset voi heikentää työmarkkinoiden toimintaa pidemmällä aikavälillä.

SAK:n kantoja

- Hallituksen työllisyyspolitiikka tarvitsee kurssin muutosta. Työttömyyden kestävä vähentäminen edellyttää tehokasta aktiivista työllisyyspolitiikkaa.
- Hallituksen leikkaukset ovat heikentäneet osa-aikatyön kannustimia ja jo valmiiksi pienituloisten osa-aikatyötä tekevien toimeentuloa. Työntekijöiden turvaa pitää vahvistaa eikä heikentää.
- Työmarkkinoiden rakenteita pitäisi kehittää yhdessä ja rakentavasti, ei yksipuolisella sanelulla ja repivällä otteella. Työmarkkinoiden ravistelu on riski myös työmarkkinoiden toiminnalle ja talouskasvulle.

